

ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

รายงานการวิจัย
ของ
บุญเลิศ คำดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ธันวาคม 2543

๑
๒๙๔.๓๑๖๘
มร ๖๖๓๑

ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

บทคัดย่อ

ของ

บุญเลิศ คำดี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่
ธันวาคม ๒๕๔๓

๑๔๙๑๖๑

บุญเลิศ คำดี. (2543). ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตร
วิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี.
รายงานการวิจัย กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์เชิษฐ์ศรี วิวัชรศิริ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของ
การเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 6 ศูนย์ ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 115 คน ซึ่งได้จากการ
สุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
และคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยง
เบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และทดสอบรายคู่โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธ
ศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้าน
ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ
ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านสื่อการเรียนการสอน
2. ผู้เรียนที่มีเพศ และระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธ
ศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ผู้เรียนที่มีสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน
มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธ
ศาสนา ดังนี้คือ มีการวัดผลจากภาคปฏิบัติ มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน ครูสอนสอดแทรกความรู้
และคติธรรมต่าง ๆ มีการพาไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ เนื้อหาหลักสูตรเหมาะสมกับสติปัญญา
ของเด็กแต่ละระดับชั้น สำหรับข้อเสนอแนะ คือ ควรเก็บคะแนนภาคปฏิบัติให้มาก อยากให้รัฐบาล
สนับสนุนเงินมากขึ้น ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ควรเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้
อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

LEARNERS' OPINIONS TOWARDS TEACHING – LEARNING ACTIVITIES IN
MIDDLE LEVEL BUDDHIST COURSE OF THE SUNDAY BUDDHIST
EDUCATION CENTER IN NONTHABURI PROVINCE.

AN ABSTRACT
BY
BOONLERT KHAMDEE

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University
December 2000

Boonlert Khamdee. (2000). Learners' opinions towards Teaching – learning activities in Middle Level Buddhist Course of the Sunday Buddhist Education center in Nonthaburi province. Master Project, M.Ed. (Adult Education). Bangkok : Srinakharinwirot University.

Advisor : Associate Professor. Chien Sri Vividhasiri.

The purpose of this research was to study learners' opinions towards teaching – learning activities in middle level Buddhist course of the Sunday Buddhist Education Center in Nonthaburi province. The opinions varied by sex, education in school education level and the reason for studying in Sunday Buddhist Education Center were also compared.

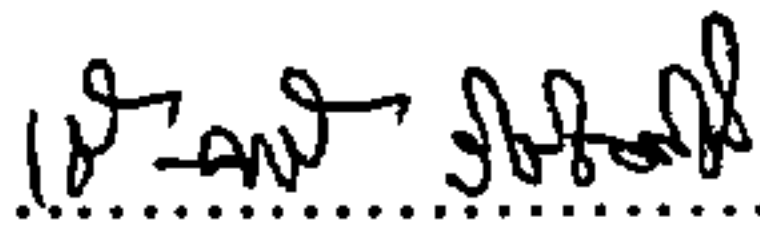
One hundred and fifteen learners in medium level Buddhist courses of the Nonthaburi Buddhist Education Center were randomly selected for the study. The five scaled questionnaire with open end was used for data collection. Various statistics were used for data analysis : frequency, means, standard deviation , t-test , F-test and Newman-Keuls' Method.

Research results came out as follows :

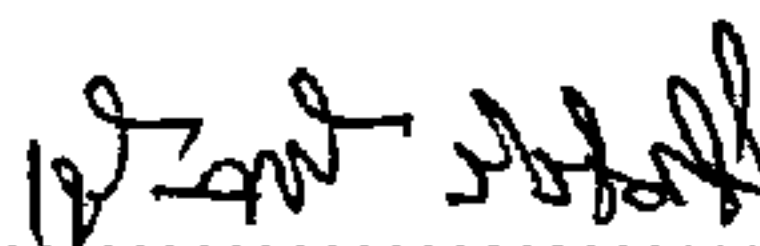
1. The learners' opinions towards teaching learning activities at middle level Buddhist course as a whole and in each aspect were at high level
2. The learners who were different in sex and school education level had no different opinions towards teaching – learning activities by all
3. The learners with different reasons for studying in Sunday Buddhist Education Center, had different opinions towards the teaching – learning activities in the middle level Buddhist course as a whole and in each aspect at .05 statistical significant difference.
4. The learners' suggestions were that the Center should set the practical evaluation system and pre-test system. The integration of knowledge and values in teaching the course, the study tour, and appropriate curriculum should be arranged. In addition, the Center should focus on practical learning, budget providing, modern teaching – learning materials and good life guidance.

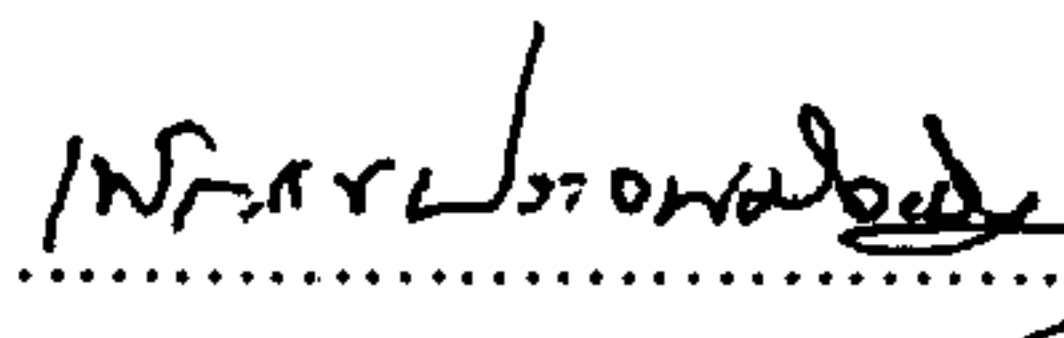
อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณารายงานการวิจัยฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ไชยศรี วิวิธศิริ)

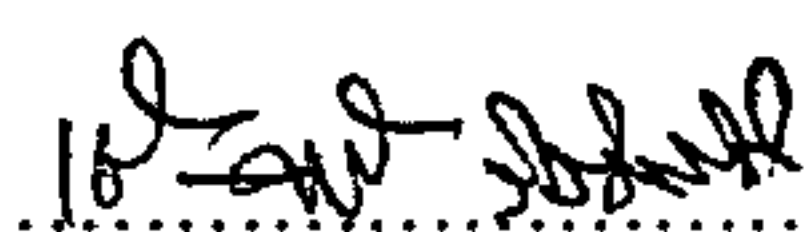
คณะกรรมการสอบ

.... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ไชยศรี วิวิธศิริ)

.... กรรมการ
(ดร.เพ็ญแข ประจันปัจจนิก)

.... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เล่วลิข)

อนุมัติให้รับรายงานการวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.... ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
(รองศาสตราจารย์ไชยศรี วิวิธศิริ)

วันที่ 2 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2543

ประกาศคุณูปการ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตากรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ เชียรศรี วิวิธศิริ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.เพ็ญแข ประจันปัจจนิก พร้อมด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวลย์ ที่กรุณาเป็นกรรมการร่วมสอบรายงานการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า

ขอกราบขอบพระคุณ นายสุทัศน์ ทิวทอง รองอธิบดีกรมการศาสนา และนายทวี พลรัตน์ผู้อำนวยการสำนักพระสังฆาธิการ กรมการศาสนา ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และกราบขอบพระคุณ เจ้าอาวาสวัดเชิงเลน พระมหาธีระพงษ์ ญาณวโร วัดลานนาบุญ พระมหาวิโรจน์ อธิโชโต วัดชลอ พระมหาวิธาร วัดชลประทานรังสฤษฎ์ พระมหาอาคมวัดสลักเหนือ และสามเณร สุริยา รักษาเมือง วัดละหาร ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ นางสุวดี คำดี นางสาวแสงทอง พากย์สุขิ นางสาวฉวีวรรณ สมานหมู่ เจ้าหน้าที่สำนักงาน ก.ค. และเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา ตลอดจนนางสาวพชรวรรณ เรืองดำรง นางสาวเชนิศา ทุ้งโชคชัย และนายธานี สมคะเน ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำรายงานการวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง และที่ลืมไม่ได้ก็คือน้อง ๆ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ที่น่ารักทุก ๆ คน ที่ช่วยตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบแต่บิดา มารดา และคุณครูอาจารย์ ทุก ๆ ท่านด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง

บุญเลิศ คำดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	10
แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	14
หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	16
การจัดการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	25
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	26
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	27
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	28
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	33
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	33

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน	
การสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง.....	35
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน	
การสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง.....	43
ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน	
การสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง.....	54
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	58
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	58
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	59
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	59
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
อภิปรายผล.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	67
บรรณานุกรม.....	68
ภาคผนวก	72
ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	73
ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	76
ค หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	78
ง แบบสอบถาม.....	85
จ หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง.....	93
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	107

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศูนย์ฯ	27
2	จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรอิสระ	34
3	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน	36
4	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรระดับชั้นกลาง ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ.....	37
5	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรระดับชั้นกลาง ด้านวิธีการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ	39
6	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ	41
7	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรระดับชั้นกลาง ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมและรายข้อ	42
8	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ	43
9	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน	45
10	เปรียบเทียบความแปรปรวนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน	46
11	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสาเหตุของการเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....	47

12	เปรียบเทียบความแปรปรวนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียน ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	48
13	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวม จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	49
14	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านเนื้อหาหลักสูตร จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	50
15	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านวิธีการเรียนการสอน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	51
16	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	52
17	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	53
18	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง.....	54
19	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง.....	56

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็วด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีเครือข่ายโยงใยไปทั่วโลก (กรมการศาสนา. 2543 : 1-3) ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร โลกไร้ซึ่งพรมแดน กิจกรรมทุกด้านไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ถูกเชื่อมโยงด้วยข่าวสารให้เข้าใจถึงซึ่งกันและกันทำให้เกิดกระแสสากลเชื่อมโยงกันทั่วโลก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตในสังคมทุกประเทศ

จากกระแสโลกาภิวัตน์นี้ทำให้ไทยต้องแข่งขันกับนานาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วในทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจประเทศไทยต้องเสียดุลการค้าในต่างประเทศเป็นอย่างมาก การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ย่อมทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้น อาชีพเกษตรกรรมลดลง เปลี่ยนเป็นอาชีพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันของชุมชนดั้งเดิมเปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่เป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น ระบบการให้คุณค่าทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป คือ นิยมและเชิดชูเงินตรามากกว่าความดี ยึดถือลัทธิบริโภคนิยมและวัตถุนิยมมากขึ้น ระบบการศึกษาส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัวเอาตัวรอดเอาเปรียบกันมากขึ้น ความเป็นคนไทยลดน้อยลงขาดจริยธรรมในการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะสังคมเมืองไม่ให้ความสำคัญกับคุณธรรม และจริยธรรม ขาดศรัทธาในศาสนา ค่านิยมที่ดีในอดีตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ความกตัญญูความสันโดษ การพึ่งตนเอง ความเอื้อเฟื้อโอบอ้อมอารีต่อกัน ลดลง ทศนคติของคนในสังคมมีแนวโน้มก้าวเข้าสู่ลักษณะ มองแคบ คิดใกล้ และไหลตามน้ำมากขึ้น การพัฒนาประเทศที่เน้นความเจริญทางด้านวัตถุ โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาจิตใจเช่นนี้ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา คือ

ปัญหาการเอาตัวรอดเอาเปรียบ การค้ากำไรเกินควร ปัญหายาเสพติด สารระเหย วัตถุออกฤทธิ์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเกี่ยวกับการพนัน การลักทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย การแพร่และการค้า วัตถุลามก ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี มีการค้าหญิงและเด็กหญิง ปัญหาโสเภณี มีการค้าประเวณี ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาความประพฤติมิชอบ ทั้งในวงราชการและวงธุรกิจอื่น ๆ ปัญหาความเสื่อมโทรมทางจิตใจของประชาชน และปัญหาความผิดเกี่ยวกับศาสนาและความสงบสุข

ของประชาชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้จากสถิติอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ เกิดจากการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุลทำให้คนไทยและสังคมไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการไม่รู้จักเลือกรับเฉพาะสิ่งที่ดี นิยมเลียนแบบ และรับเอารูปแบบค่านิยม และวิถีชีวิตจากวัฒนธรรมตะวันตกทำให้คนไทยขาดคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตที่ถูกต้อง ประกอบกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ยังขาดประสิทธิภาพ จึงทำให้คนส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง นำไปสู่การหลงเชื่อในสิ่งที่ไร้สาระ

ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาประจำชาติ วัฒนธรรมและประเพณีไทยทั้งด้านคตินิยม เนติธรรม วัตรธรรม และสทธรรม ล้วนมีหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น (พิศาล แหม่มโสภณ 2534 : 1) ในอดีตวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อรัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในด้านการจัดการศึกษาจึงลดน้อยลง แต่การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ยังคงมีอยู่ในระบบโรงเรียน แต่ปริมาณเนื้อหาแตกต่างกัน และเรียกชื่อวิชาที่สอนต่างกันไปตามยุคตามสมัย เช่น วิชาธรรมจริยธรรม วิชาจริยศึกษา วิชาหน้าที่ พลเมืองและศีลธรรม วิชาสังคมศึกษา ในปัจจุบันเรียกว่าวิชาพระพุทธศาสนาสำหรับเป็นวิชาสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาพระพุทธศาสนายังรวมอยู่ในหมวดวิชาสังคมศึกษา แม้การศึกษาพระพุทธศาสนาจะเรียกชื่อต่างกันไปตามยุคสมัยเหมือนกันคือ เพื่ออบรมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี และเพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เนื้อหาส่วนใหญ่เน้นเรื่องศีลธรรมและประเพณีปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน แม้จะมีหลักสูตรเป็นแนวทางในการสอน แต่มีปัญหาที่สำคัญ คือ ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาส่วนมากเป็นครูในหมวดวิชาสังคมศึกษาซึ่งไม่มีวุฒิทางพระพุทธศาสนา และโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดแคลนครูที่มีความรู้และทักษะในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา (นุชิต ศรีอาจ 2529 : 157-160) และจากการวิจัยของ ชูติมา อ่อนละม้าย (2528 : 196) ที่ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 379 คน ผู้บริหาร 96 คน และครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา 94 คนให้แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล พบผลการวิจัยที่สอดคล้อง กันว่า ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีคุณวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอน นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาพระพุทธศาสนาเนื่องจากจำนวนหน่วยกิตการเรียนน้อยเกินไป และวิชาพระพุทธศาสนา ไม่เป็นส่วนหนึ่งของวิชาที่ใช้สอบเข้าเรียนในสถาบันต่าง ๆ ส่วนกิจกรรมของวิชาพระพุทธศาสนาได้รับความ

สนใจและความร่วมมือจากครูและนักเรียนน้อย บางโรงเรียนจึงแก้ปัญหาเรื่องขาดแคลนครูผู้สอน โดยอาราธนาพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิไปสอนในโรงเรียน แต่มีโรงเรียนจำนวนน้อยที่ปฏิบัติดังกล่าวนี้ได้

ส่วนสถาบันสงฆ์ แม้บทบาทด้านการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนจะลดลง แต่บทบาทด้านการอบรมปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนและเยาวชนยังคงมีอยู่มากโดยจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรมประชาชนในรูปแบบของพระธรรมทูต การเข้าไปสอนวิชาจริยศึกษาหรือวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล การตั้งหน่วยงานสงเคราะห์พุทธมามกะ การตั้งศูนย์สอนเด็กก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ การตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีจุดประสงค์หลักคือ เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนทุกกลุ่มอายุ (จำเริญ วุฒิจันทร์ 2526 :137 – 138, 159 – 163) รูปแบบที่นับว่ามีบทบาทมากในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียน คือ การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนประเภทนี้เริ่มดำเนินการในประเทศไทยเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2501 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีศีลธรรมจริยธรรมที่ดีงาม รู้จักรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยไว้ เป็นผู้มีจิตใจกว้าง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม (พระครูวิสุทธิเมฆาภรณ์ ม.ป.ป. : ค-ง; มาณพ พลไพรินทร์ 2531 : 153 – 155)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นถึงความสำคัญของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในอันที่จะอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกในพฤติกรรมที่ดีงาม รู้จักการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม . ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรในพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางการประพฤติและปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขสมควรแก่สภาพ นอกจากนี้แล้วสถาบันดังกล่าวยังเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยตลอดไป จึงได้ของบประมาณจากรัฐบาลให้การสนับสนุนกิจการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา และกรมการศาสนาเป็นสื่อกลางในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน ของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นแนวเดียวกันด้วย และในปี พ.ศ. 2534 กรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติให้เหมือนกันทั่วประเทศ ต่อมาเปลี่ยนชื่อโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กำหนดหลักสูตรการสอนให้มีวิชาภาคบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา วิชาศาสนปฏิบัติ โดยให้มีวิชาเลือก 1 วิชาตามความเหมาะสมซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา ก่อน สำหรับการจัดชั้นเรียน

แบ่งเป็น 4 ชั้น คือ ชั้นเตรียม เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 ชั้นต้น เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ชั้นกลาง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ชั้นสูง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 (กรมการศาสนา. 2535 : 2)

นอกจากกรมการศาสนาแล้วยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมให้กับคนในชาติ จึงได้มีการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนด้านจริยธรรมแทรกอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กและเยาวชน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคน และคุณภาพของคน โดยเห็นว่าคนเป็นทั้งปัจจัยผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการปลูกฝัง จริยธรรมและคุณธรรม แก่เยาวชนและประชาชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ มีสุขภาพและพละทานามัย ที่สมบูรณ์ เคารพยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี รู้จักสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประพฤติและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา เห็นคุณค่า และร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไปได้เหมาะสม (กรมการศาสนา. 2535 : 1)

องค์กรอันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสังคมไทย คือ บ้าน วัด และโรงเรียน ได้มีความผูกพันและเอื้อเพื่อสงเคราะห์ซึ่งกันและกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย จึงกล่าวได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมของชาวพุทธโดยแท้ แต่สภาพของสังคมไทยปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุซึ่งได้พัฒนากว้างไกลไปมาก ขณะเดียวกันอารยธรรมของต่างชาติได้เข้ามามีอิทธิพลในหมู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ประกอบกับความผันแปรทางเศรษฐกิจซึ่งผลให้ค่าครองชีพได้สูงขึ้นตามลำดับ ทุกคนต่างมุ่งหวังแต่ที่จะประกอบภารกิจให้ทันต่อสังคมบริโภคนิยม จึงเป็นเหตุไม่มีเวลาอบรมดูแลลูกหลานของตนเองอย่างใกล้ชิดเท่าที่ควร ทำให้เด็กและเยาวชนของชาติขาดความอบอุ่น ดำเนินชีวิตในทางที่ผิด หลงใหลในอบาามมุข สถานเริงรมย์ และติดยาเสพติดมากขึ้น จำเป็นต้องรีบหาทาง ป้องกันและแก้ไข

กรมการศาสนา มุ่งหวังให้วัดเป็นแหล่งปลูกฝังศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย แก่เด็กและเยาวชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอน มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กและเยาวชนไปในทางที่ดี จึงส่งเสริมให้เปิดศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ซึ่งจะเป็นสถาบันผลิตคุณภาพเด็กและเยาวชนในด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้ผลดียิ่ง เด็กและเยาวชนผู้ได้รับการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจด้วยหลักพุทธธรรมดีแล้วจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพคู่คุณธรรมและเป็นกำลังที่มั่นคงของชาติในวันข้างหน้า มีจิตสำนึก ทศนคติ และค่านิยม

ที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรม และประเพณีไทย โดยสนับสนุนส่งเสริมพระสงฆ์ให้มีบทบาทในการทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา ความสงบสุขของประชาชนและความมั่นคงของชาติสืบไป (แก้ว ชิตตะขบ. 2542 : 1)

ตั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 6 บัญญัติว่า “ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ”

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นองค์กรทางพระพุทธศาสนาองค์กรหนึ่งที่พระสงฆ์ได้จัดตั้งขึ้นมา เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์นอกระบบโรงเรียนให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนที่กำลังอยู่ในวัยเรียน เพื่อให้รู้จักใช้เวลาว่างจากวันหยุดเรียน เข้ามาศึกษาหาความรู้ความเข้าใจตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา น้อมนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดำรงอยู่ในสังคมด้วยความสงบสุข เริ่มเปิดดำเนินการครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2501 โดยมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แบบอย่างมาจากประเทศศรีลังกา และต่อมาได้ขยายไปยังวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งแต่ก่อนนั้นเรียกว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พ.ศ. 2520 กรมการศาสนาได้เห็นความสำคัญของการเผยแผ่ปลูกฝังศีลธรรมในรูปแบบของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงได้เสนอโครงการส่งเสริมต่อรัฐบาล และได้ตั้งงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงานเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้ออกระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534 ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน รัฐบาลทุกสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินงานโดยได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นับได้ว่าเป็นแหล่งสนับสนุน “การพัฒนาคน” ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางเพื่อพัฒนาให้ประเทศชาติมี ศักยภาพในการแข่งขันและยืนหยัดได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทยโดยให้คนไทยได้รับการพัฒนาจิตใจอย่างครบถ้วน ซึ่งในการพัฒนาจิตใจนั้นจำเป็นจะต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาปลูกฝังให้ประชาชนเริ่มจากวัยเด็ก มีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรมอย่างแท้จริงไป (แก้ว ชิตตะขบ. 2542 : 1)

กล่าวโดยสรุป การศึกษาพระพุทธศาสนาแต่ดั้งเดิมนั้นมีวัดและพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการ เมื่อรัฐได้เข้ามาจัดการเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้บทบาทด้านการจัดการศึกษาของวัดและพระสงฆ์ลดน้อยลงไป แม้บทบาทของพระสงฆ์จะลดน้อยลงในด้านการจัดการศึกษา แต่บทบาทด้านการสอนการให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนายังมีอยู่ รูปแบบการสอนที่จัดขึ้นเน้น

การศึกษานอกระบบโรงเรียนรูปแบบหนึ่ง ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในวัยเรียน โดยตรง คือการจัดการเรียนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ คู่คุณธรรม และจริยธรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างปกติสุข

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน หลักสูตรระดับชั้นกลางในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเป็นข้อมูลให้สถาบันและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน และรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
3. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ทำให้ได้ความรู้ที่นำไปเป็นข้อมูลให้สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

2. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ประจำปีการศึกษา 2543 ซึ่งมี 6 ศูนย์ จำนวน 230 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรผู้เรียนในแต่ละศูนย์ฯ โดยการสุ่มตัวอย่างผู้เรียนร้อยละ 50 ของแต่ละศูนย์ฯ รวม 6 ศูนย์ฯ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 115 คน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

4.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

4.1.2 ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน

- 1) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
- 3) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4.1.3 สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

- 1) สมัครใจมาเรียนเอง
- 2) ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน
- 3) เพื่อนชวนมาเรียน

4.2 ตัวแปรตาม

ได้แก่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกทั่ว ๆ ไปของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในที่นี้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผล และประเมินผล

2. ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ประจำปีการศึกษา 2543

3. หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เปิดสอนในศูนย์ ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประกอบด้วย 3 วิชา ตามหลักสูตรของกรมการศาสนา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี

4. ระดับชั้นกลาง หมายถึง ระดับชั้นเรียนที่รับผู้เรียนระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตาม การจัดชั้นเรียนตามระเบียบที่กรมการศาสนากำหนด

5. ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่ใน สายสามัญ หรือสายวิชาชีพ ทั้งภาครัฐ และเอกชน มีระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 หรือเทียบเท่า

6. สาเหตุของการเข้ามาเรียน หมายถึง เหตุผลที่ทำให้นักเรียนเลือกและตัดสินใจมาเรียน ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดหมวดประสบการณ์ตลอดจน กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

7.1 เนื้อหาหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับ ชั้นกลาง ประกอบด้วย วิชาธรรมะ วิชาประวัติพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี ตามหลักสูตร ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ฉบับกรมการศาสนา พ.ศ. 2535

7.2 วิธีการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนสภาพ แวดล้อมหรือวิธีการต่าง ๆ ของครูที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ดี ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

7.3 สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้ประกอบ การเรียนการสอน ที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรเร็วขึ้น

7.4 การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินผลการเรียนในรายวิชา โดยวิธีการปฏิบัติจริงและวิธีการทดสอบของผู้เรียนในการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

8. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี หมายถึง หน่วยงานเผยแพร่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งให้การศึกษา อบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงาม แก่เด็กและเยาวชน ในจังหวัดนนทบุรี ที่จัดขึ้นเพื่อเปิดสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี เป็นศูนย์ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 ศูนย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
3. หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนสอนศาสนาพุทธมีกำเนิดครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกา โดยชาวอเมริกันที่หันมาสนใจพระพุทธศาสนาผู้หนึ่ง ซึ่งปรารถนาจะช่วยพุทธศาสนิกชน ชาวศรีลังกาต่อสู้กับนักเผยแพร่คริสต์ศาสนา และนโยบายเกี่ยวกับศาสนาของรัฐบาลอาณานิคมของอังกฤษท่านผู้นี้ คือ พันเอก เฮนรี สตีล ออลคอตต์ (Henry Steel Olcott) โดยจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2428 (ค.ศ. 1885) อันเป็นระยะเวลาที่พระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกากำลังอยู่ในภาวะอันตรายอย่างยิ่ง การจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของประเทศศรีลังกา มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและเพื่อต่อต้านคริสต์ศาสนา โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นมีลักษณะเป็นสถาบันอาสา คือ คณะครูและอาจารย์ทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ มีทั้งฆราวาสและพระภิกษุ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและศาสนาซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานงานของยุวพุทธิกสมาคม เรียกว่า Y.M.B.A. (Young Men Buddhist Association) (จำนงค์ ทองประเสริฐ. 2512 : 3)

ยุวพุทธิกสมาคมในประเทศศรีลังกาจะทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการเรียนการสอนออกไปประกาศนียบัตรรับรองครูฆราวาสที่จะสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ออกข้อสอบและตรวจข้อสอบโดยขอความร่วมมือจากพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนดำเนินการออกไปประกาศนียบัตร และจัดหารางวัลแก่นักเรียนผู้ที่สอบได้ เจ้าอาวาสของวัดที่จัดตั้งโรงเรียนจะเป็นผู้อำนวยการบริหารโรงเรียน ครูผู้สอนประกอบด้วยพระภิกษุและฆราวาส สำหรับผู้สอนที่เป็นฆราวาสจะต้องได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองจากยุวพุทธิกสมาคมจึงจะทำการสอน

ในโรงเรียนได้ ส่วนพระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิไม่ต้องได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองก็สอนได้ เนื่องจากในประเทศศรีลังกาคณะสงฆ์อนุญาตให้พระภิกษุเรียนในสถาบันการศึกษาในโลก ได้ทุกสถาบัน จึงทำให้พระภิกษุมีความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม สามารถสอนธรรมได้และมีประสิทธิภาพมากกว่าฆราวาส (ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร 2508 : 352-357)

การเรียนการสอนจะเริ่มในเวลา 08 : 00–12 :00 น.ทุกวันอาทิตย์ ก่อนเริ่มการเรียนการสอน พระสงฆ์จะนำนักเรียนทั้งหมดประกอบพิธีทางศาสนา โดยการให้นักเรียนสมาทานศีล 5 กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย กล่าวสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย จากนั้น นักเรียนจะเข้าประจำชั้นเรียนของตน หลักสูตรที่ใช้เรียนมี 4 ระดับ คือระดับชั้นต้น ระดับชั้นกลาง ระดับชั้นปลาย และระดับชั้นสูง วิชาที่เรียนประกอบด้วย วิชาพุทธประวัติ วิชาธรรม วิชาประวัติพระพุทธศาสนา โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของประเทศศรีลังกา เป็นสถาบันที่ดำเนินงานด้วยความศรัทธาเสียสละของชาวพุทธ ทำให้โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศศรีลังกาเจริญแพร่หลายมาก มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกือบทุกหมู่บ้าน (ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร. 2508 : 357-360)

ในช่วงปี พ.ศ. 2498-2500 พระพิมลธรรม (อาจ อาสภเถระ) สังฆมนตรีว่าการองค์การปกครอง (สมัยพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484) และองค์สภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่า และประเทศศรีลังกา ท่านพบว่าพระสงฆ์ในประเทศดังกล่าว จัดระบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์ ได้ผลดีเป็นอย่างมาก เมื่อเดินทางกลับมาถึงประเทศไทย ท่านจึงปรารภกับเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่จะจัดตั้งโรงเรียนสอนความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในวันอาทิตย์ขึ้นบ้าง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสศึกษาและเรียนรู้ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2532 : 6) ประกอบกับในช่วงปี พ.ศ. 2498 – 2500 เจ้าหน้าที่บริหารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เห็นสภาพความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรมของสังคมในกรุงเทพมหานคร และมีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว จึงร่วมกับพระนิสิตชั้นปีที่ 3 - 4 ออกไปสอนวิชาศีลธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพฯ และธนบุรี ประมาณ 20 โรงเรียนพบว่า นักเรียนมีความสนใจในวิชาพระพุทธศาสนา เข้าใจพระพุทธศาสนามากขึ้น และมีความประพฤติดีขึ้น ทำให้ได้ข้อสรุปประการหนึ่งว่า เหตุที่นักเรียนไม่สนใจศาสนาหรือวิชาศีลธรรมนั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในวิชาที่สอน และไม่สามารถประพาดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางจริยธรรมแก่เด็กได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้น หน่วยงานหนึ่งชื่อว่า “แผนกธรรมวิจัย” เพราะเป็นสถานที่จัดบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและพุทธปรัชญาแก่ผู้สนใจขึ้น ปรากฏว่า การดำเนินงานได้รับความสนใจจากครูอาจารย์ นักเรียน และประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากเด็ก ๆ ที่ติดตามพ่อแม่และผู้ปกครองมา

ฟังคำบรรยายเล่นส่งเสียงดังใกล้กับบริเวณนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บริหารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงมีความคิดเห็นร่วมกันที่จะนำเด็กเหล่านั้นมาเรียนธรรมะ เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จึงได้ จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย เปิดสอนเป็นครั้งแรกเมื่อ วันที่ 13 กรกฎาคม 2501 มีนักเรียนมาเรียนประมาณ 70 คน ในระยะเริ่มแรก โรงเรียนพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์ เป็นหน่วยงานที่ขึ้นต่อสำนักธรรมวิจย ครั้นถึงปี พ.ศ. 2505 มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยได้ยกฐานะของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแผนกหนึ่งต่างหาก เรียกว่า “แผนกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์” และต่อมาได้กำหนดฐานะให้เป็นโรงเรียนที่มีระบบการ บริหารภายในเป็นของตนเองอยู่ภายในสังกัดสำนักงานเลขาธิการ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2512

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีดังนี้ คือ

1. เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ศาสนธรรม และรู้จักพระพุทธศาสนาตามสมควร แก่วัยของตน
2. เพื่อเสริมความรู้ และปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี อันดีงามของไทยแก่เด็กและเยาวชน
3. เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา
4. เพื่อให้เด็กและเยาวชนส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมไทย ในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และมารยาทไทยอันดีงาม
5. เพื่อเด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและ ส่วนรวม
6. เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ
7. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านหลักสูตรและวิชาที่สอน มีวิชาหลัก 3 วิชา คือ

1. วิชาธรรมะ ประกอบด้วยเนื้อหาในวิชาศีลธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ศาสนาต่าง ๆ และปรัชญาที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
2. วิชาประวัติพุทธศาสนา ประกอบด้วยวิชาพุทธประวัติ สาวกประวัติ วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา
3. วิชาพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธ ศาสนา

นอกจากวิชาหลักเหล่านี้แล้ว ยังมีวิชาที่สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้แก่ วิชาธรรมภาคปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนา วิชาศาสนพิธีและมรรยาทไทย วิชานาฏศิลป์ ดนตรีไทย วาทยศิลป์ และวิชาสามัญบางวิชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ เป็นต้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2532 : 7-9, 120-122)

ในปี พ.ศ. 2504 สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ได้เปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแห่งที่สอง โดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย” หรือ “ศูนย์ศึกษา พอ.มมร.” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมสั่งสอนให้เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตามสมควรแก่วัย เห็นคุณค่าและความจำเป็นของคุณธรรมและจริยธรรมของพระพุทธศาสนา มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักรักษาวัฒนธรรมและประเพณีไทย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างกว้างขวาง มีเหตุผล มานะอดทนต่อการศึกษา มีความกตัญญูกตเวที ต่อบิดามารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณ

วิชาที่เปิดสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหามกุฏราชวิทยาลัย มี 3 หมวด คือ

1. หมวดวิชาพระพุทธศาสนาทั่วไป แบ่งออกเป็นวิชาธรรมะ วิชาพุทธประวัติ วิชาศาสนประวัติ จริยศึกษา และศาสนพิธีภาคปฏิบัติ
2. หมวดวิชาภาษาอังกฤษทั่วไป แบ่งออก 2 ภาค คือ ภาคภาษาอังกฤษทั่วไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ มีไวยากรณ์ และความมั่นใจทางภาษา เป็นต้น อีกภาคหนึ่งเป็นภาคภาษาอังกฤษเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาซึ่งเรียบเรียงเป็นบทเรียนโดยเฉพาะ
3. หมวดวิชาวัฒนธรรมไทย

นอกจากนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยได้เปิดสอนวิชาพิเศษเพิ่มเติมแก่นักเรียนในภาคบ่ายอีก เช่น วิชาภาษาอังกฤษ วาทยศิลป์ นาฏศิลป์ ดนตรีไทย งานฝีมือ ภาษาบาลี ธรรมศึกษา เป็นต้น (สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย. 2532 : 48-50, 70-72)

หลังจากที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นมา วัดต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดได้เห็นความสำคัญของโรงเรียนประเภทนี้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นบ้าง เช่น วัดเบญจมบพิตร วัดอนงคาราม วัดสุวรรณาราม เป็นต้น (มานพ พลไพรินทร์ 2531 : 254) แต่การจัดตั้งโรงเรียนในระยะแรก คือ ช่วงปี พ.ศ. 2501 ถึง

พ.ศ. 2517 นั้น เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำมากกว่าจะประสานงานกันไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เด่นชัดในการบริหารงาน พระภิกษุผู้ทรงคุณวุฒิที่จะทำหน้าที่สอนมีจำนวนไม่เพียงพอแก่ความต้องการ งบประมาณที่จะดำเนินการมีไม่เพียงพอ โรงเรียนต่าง ๆ ขาดแคลนตำราเรียนและอุปกรณ์การสอน ปัญหาเหล่านี้จะมีความรุนแรงค่อนข้างมากสำหรับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัด ด้านผู้เรียนแม้จะมาเรียนด้วยใจรักและศรัทธาก็มักจะขาดเรียนบ่อยและลาออกกลางคันเป็นจำนวนมาก ทำให้โรงเรียนบางแห่งต้องเลิกกิจการดำเนินงานไปโดยปริยาย (ประชาชาติ 2518 :40-41)

ในปี พ.ศ. 2518 อธิบดีกรมการศาสนา (นายวัชร เอี่ยมโชติ) ได้เห็นประโยชน์ที่เกิดจากการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงได้รับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดต่าง ๆ ให้เข้ามาอยู่ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา โดยจัดสรรงบประมาณประจำปีแต่ละปีอุปถัมภ์โรงเรียนตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน แต่ก็นับว่าเป็นเงินอุปถัมภ์ที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับงบประมาณด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา (มานพ พลไพรินทร์ 2531 : 254 - 255)

ปี พ.ศ. 2520 กรมการศาสนาได้เห็นความสำคัญของการเผยแผ่ปลูกฝังศีลธรรมในรูปแบบของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงได้เสนอโครงการส่งเสริมต่อรัฐบาล และได้ตั้งงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงานเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้ออกระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534 ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน รัฐบาลทุกสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินงานโดยได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จึงเป็นภาระหน้าที่ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เกี่ยวข้องจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่เพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ยอมรับได้ในด้านประสิทธิภาพสืบไป โดยให้สมกับคำนิยามที่ว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือแหล่งผลิตคุณภาพเยาวชน” (แก้ว ชิตตะขบ. 2542 :1)

แนวทางการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534 วัด มูลนิธิ สมาคม สถานศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐ สามารถดำเนินการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ โดยในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนไว้ในความอุปถัมภ์โดยตรงต่อกรมการศาสนา โดยเสนอผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะเขตและผู้อำนวยการสำนักงานเขต สำหรับในต่างจังหวัด ให้ยื่นคำขอจดทะเบียนต่อสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ โดยเสนอผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะอำเภอและนายอำเภอแล้วส่งไปยังกรมการศาสนา

วัตถุประสงค์การเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

1. เพื่อให้ทราบถึงประวัติและเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนาประจำชาติ
2. เพื่อให้มีความเข้าใจและมีความเห็นที่ถูกต้องตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
3. เพื่อให้รู้จักงมค้นในสิ่งที่ผิดและถือปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามของสังคมไทย
4. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย
5. เพื่อให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ชุมชนต้องการ

การจัดตั้งและดำเนินการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วัดที่ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อันดับแรกจะต้องดำเนินการจัดหาครูผู้สอน อาคารสถานที่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน และกรรมการอุปถัมภ์อย่างน้อย 5 คน แต่เดิมนั้น เมื่อเปิดดำเนินการแล้วถึง 3 ปี จึงจะขอลงทะเบียนอยู่ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนาได้ เมื่อกรมการศาสนาได้รับจดทะเบียนไว้แล้ว จะพิจารณาจัดสรรเงินอุดหนุน

การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังนี้คือ มีคณะกรรมการบริหาร มีครูผู้สอนเพียงพอกับจำนวนห้องเรียน มีสถานที่เรียนเหมาะสมและเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน มีทุนดำเนินการหรือสามารถจัดหาทุนนำมาดำเนินการได้

คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ กรรมการ ไม่น้อยกว่า 5 คน เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในด้านต่างๆ คือ ด้านนโยบายและแผนงาน ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร และด้านการเงิน

การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบด้วย

1. ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ

2. สำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย (สพท.) ตั้งอยู่ที่ วัดอนงคาราม แขวงสมเด็จเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600

ประธาน พระปริยัติกิจโกศล

เลขานุการ พระมหาบัว ปิยวณโณ

3. สำนักงานศูนย์หนมี 4 แห่ง ดังนี้

3.1 ศูนย์หนกลาง ตั้งอยู่ที่วัดประยูรวงศาवास แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ

ประธาน พระครูอุดมธรรมวาทิ

เลขานุการ พระวิโรจน์ วิโรจโน

3.2 ศูนย์หนเหนือ ตั้งอยู่ที่วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประธาน พระธรรมสิทธิอาจารย์

เลขานุการ พระครูวิธานวรกิจ

3.3 ศูนย์หนตะวันออก ตั้งอยู่ที่วัดมหายานาราม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ประธาน พระราชกิตติรังษี

เลขานุการ พระคำพันธ์ ปภากร

3.4 ศูนย์หนใต้ ตั้งอยู่ที่วัดแจ้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประธาน พระเทพปัญญาสุธี

เลขานุการ -

4. สำนักงานศูนย์จังหวัดมี 72 จังหวัด จังหวัดที่ยังไม่มีสำนักงานศูนย์จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดระยอง และจังหวัดภูเก็ต

หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศตั้งสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2534 โดยให้มีหน้าที่เป็นสำนักงานกลางทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วราชอาณาจักร เป็นศูนย์พัฒนาบุคลากรที่จะเป็นครูสอนวิชาพระพุทธศาสนาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และสำนักงานบริหารการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ได้พิจารณาเห็นว่าหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ได้ใช้มานานไม่เหมาะสมกับกาลสมัยปัจจุบัน ควรปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงครองราชย์ครบ 50 ปี - จึงได้อาราธนาพระภิกษุผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศที่มีความรู้ ความสามารถ และมีผลงานดีเด่น มาสัมมนาเพื่อหาแนวทางพัฒนาเอกสารหลักสูตร เมื่อวันที่ 16 - 17 มกราคม 2539 ที่ประชุมสัมมนามีมติให้ปรับให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของชาติในอนาคตจะต้องเป็นคนเก่ง เข้มแข็ง อดทน และเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

เอกสารหลักสูตรฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ปี 2543 ได้พัฒนามาจากหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งประเทศไทย ฉบับของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2522 และฉบับ พ.ศ. 2534 โดยได้ปรับเน้นจุดมุ่งหมายให้ตรงกับแนวนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ดังกล่าว จึงนับเป็นเอกสารหลักสูตรที่เหมาะสมที่สุดในปัจจุบัน

เป็นหลักสูตรที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วไป ใช้เป็นแนวในการเรียนการสอน โดยมีโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

หมวดวิชาบังคับ มี 3 วิชา ใช้เวลาเรียน 50 นาที ต่อสัปดาห์เท่ากัน

1. วิชาประวัติพระพุทธศาสนา
2. วิชาธรรม
3. วิชาศาสนพิธี

หมวดวิชาเลือก กำหนดให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์แต่ละแห่ง เลือกเปิดสอนได้ตามความเหมาะสม และความพร้อมของแต่ละศูนย์ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ก่อนที่กรมการศาสนาจะเข้ามาจัดวางหลักสูตร เพื่อใช้ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ ดังเช่นปัจจุบันหลักสูตรและ การเรียนการสอนมี 2 รูปแบบ คือ หลักสูตรของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ และหลักสูตรของมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศ ซึ่งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งอื่น ๆ ได้นำไปใช้ และปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของวัดแต่ละท้องถิ่น ดังได้กล่าวมาแล้ว เมื่อกรมการศาสนาเข้ามาให้การอุปถัมภ์แก่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของวัดต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2518 ได้กำหนดหลักการและรูปแบบ ตลอดจนระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนประเภทนี้มีมาตรฐานเดียวกันและจากการประชุมสัมมนาผู้บริหารพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2520 ที่ประชุมมีความเห็นว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั่วประเทศควรมีหลักสูตรเดียวกัน ดังนั้นกรมการศาสนาจึงได้จัดทำหลักสูตรฉบับกรมการศาสนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2522 (กรมการศาสนา. 2524 : คำนำ) เป็นหลักสูตรกลางเพื่อให้มีหลักการสอนแบบเดียวกัน โดยลักษณะของสูตรประกอบด้วย วิชาบังคับ 3 วิชา คือ วิชาธรรม วิชาพุทธประวัติ และวิชาศาสนพิธี วิชาธรรมมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนศรัทธาในพระพุทธศาสนา และดำรงชีวิตที่ถูกต้องให้สังคม มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและประเทศชาติ การนำหลักธรรมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน วิชาพุทธประวัตินั้น นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับพุทธจริยาวัตรมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในฐานะพุทธมามกะที่ดี ตลอดจนปลูกฝังให้ซาบซึ้งในวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชาติ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ในวิชานี้ ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับพุทธประวัติ ศาสนพิธีปฏิบัติ วัฒนธรรมประเพณี ฯลฯ สำหรับวิชาศาสนพิธี ยังไม่ได้มีการจัดทำหลักสูตร จึงใช้หนังสือศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนาซึ่งได้รวบรวมเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาทั้งของทางราชการและประชาชนทั่วไป เวลาเรียนและทำการสอนปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ต้องมีเวลาสอนไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง หรือ 40 วันอาทิตย์ อาทิตย์ละไม่ต่ำกว่า 4 ชั่วโมง (สุวิมล เอกอุรุ. 2528 : 96)

ต่อมากรมการศาสนาได้ออกระเบียบว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นใหม่ และประกาศใช้ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2534 เพื่อใช้เป็นแนวเดียวกันทั่วประเทศมีสาระสรุปได้ ดังนี้ (กรมการศาสนา. 2534 : 7-22)

1. ระเบียนนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534

2. การจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จะต้องมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย

2.1 ผู้อำนวยการ

2.2 ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

2.3 กรรมการไม่น้อยกว่า 5 คน

2.4 เลขานุการ

2.5 ผู้ช่วยเลขานุการ

ต้องมีสถานที่เรียน มีครูผู้สอน มีทุนดำเนินการ และต้องยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมการศาสนา

3. การจัดชั้นเรียน แบ่งเป็น 4 ชั้น

3.1 ชั้นเตรียม รับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

3.2 ชั้นต้น รับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

3.3 ชั้นกลาง รับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

3.4 ชั้นสูง รับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

4. หลักสูตรการสอน ดังนี้

4.1 วิชาบังคับ มี 3 วิชา คือ

4.1.1 วิชาธรรม

4.1.2 วิชาประวัติพระพุทธศาสนา

4.1.3 วิชาศาสนปฏิบัติ

4.2 วิชาเลือก มี 1 วิชา เลือกตามความเหมาะสม ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

5. การประเมินผลการศึกษา ให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีเวลาทำการสอนสำหรับวิชาบังคับสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมงรวมเวลาตลอดปีการศึกษาไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง การประเมินผลประจำปีตัดสินเป็นรายวิชา โดยวิธีสอบทั้งข้อเขียนและปฏิบัติ ออกใบประกาศนียบัตรให้แก่ผู้จบการศึกษาตามหลักสูตรแต่ละชั้นเรียน

6. กรมการศาสนาจะเป็นผู้รับจดทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไว้ในความอุปถัมภ์และจะพิจารณาให้การสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่เห็นสมควรตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- 6.1 การบริหารงานส่วนกลาง
- 6.2 การบริหารงานระดับศูนย์กลาง
- 6.3 การจัดกิจกรรมพิเศษ
- 6.4 การดำเนินงานทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เดิมเรียกว่าโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่เพิ่งประกาศใช้ตามระเบียบกรมการศาสนาไม่นานนัก ดังนั้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย จึงมีผู้ศึกษาไว้ไม่มาก แต่จะมีงานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากพอสมควร ผู้วิจัยจึงขอนำมาอ้างอิงในครั้งนี้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2528 เจียรนัย พงษ์ศิริวักย์ (2528 : 29-35) ได้ศึกษาการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 77 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 394 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาจารย์ได้ให้เหตุผลในการเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ (ธรรมภาคภาษาอังกฤษ) ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เนื่องจากต้องการให้เยาวชนสามารถนำเอาหลักพระพุทธศาสนาไปช่วยแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ส่วนเหตุผลในการเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของนักเรียน คือ มีความสนใจทางพระพุทธศาสนาและสนใจที่จะเรียนวิชาธรรม ภาควิชาภาษาอังกฤษ อาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่เตรียมการสอนล่วงหน้าโดยประชุมวางแผนการสอนร่วมกัน ทั้งอาจารย์และนักเรียนมีความเห็นร่วมกันว่า สิ่งที่น่าสนใจในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ คือ เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อาจารย์ที่เห็นว่ากิจกรรมเสริมการเรียนการสอนที่นิยม คือ การให้นักเรียนทำสมุดรวบรวมคำศัพท์ที่น่าสนใจ หนังสือที่ใช้เรียนเป็นหนังสือแบบเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่ใช้สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษ์ หรือมหาวิทยาลัย การวัดผลและการประเมินผลนิยมใช้วิธีวัดแบบให้นักเรียนทำข้อทดสอบข้อเขียนมากที่สุด การทดสอบมุ่งให้นักเรียนนำความรู้วิชาภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์

อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรยากเกินไป เนื้อหาเน้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากกว่าการใช้ภาษาอังกฤษ ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หลักสูตรไม่สัมพันธ์กับหลักสูตรภาษาอังกฤษในโรงเรียนสามัญของกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาด้านนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความรู้ พื้นฐานภาษาอังกฤษแตกต่างกันมาก ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า ครูที่มีความรู้ด้าน พระพุทธศาสนาดี มักมีความรู้ภาษาอังกฤษน้อย ครูเห็นว่า ขาดแคลนครูที่มีความสามารถดีทั้งด้านการใช้ภาษาอังกฤษ และทางด้านวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ หาทุนทรัพย์มาใช้จัดหาครูที่มีความรู้ดีมาสอน ครูสอนมุ่งสอนแต่เนื้อหาไม่ใช้สื่อการสอน เนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การสอน

ต่อมา ลัดดา วิภาคพันธุ์ (2531 : 82-85) ได้ศึกษาถึงบทบาทของครูตามการรับรู้ของผู้เรียน และตามความคาดหวังของผู้ปกครองในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนระดับชั้นต้น ในโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ การวิจัยครั้งนี้มุ่งจุดหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ระดับการปฏิบัติจริงและระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทด้านต่าง ๆ ของครูตามการรับรู้ของผู้เรียนและตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนระดับชั้นต้น ในโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติจริง ตามบทบาทด้านต่าง ๆ ของครู ตามการรับรู้ของผู้เรียนในการปลูกฝังค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและความขยันหมั่นเพียร โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้านและโดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ทั้งหมดทั้ง 2 เรื่อง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ เช่นกัน

2. ระดับความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อบทบาทด้านต่าง ๆ ของครูในการปลูกฝังค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และความขยันหมั่นเพียร โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน และโดยพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เกือบทั้งหมดยกเว้นบทบาทด้านที่ 2 และด้านที่ 4 ในค่านิยมเรื่องความขยันหมั่นเพียรซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

3. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับการปฏิบัติจริง และระดับความคาดหวังที่มีต่อบทบาทด้านต่าง ๆ ของครู ตามการรับรู้ของผู้เรียน และตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ในการปลูกฝังค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต และความขยันหมั่นเพียร โดยส่วนรวมทั้ง 5 ด้าน และโดยพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมดทั้ง 2 เรื่อง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นส่วนใหญ่โดยมีค่าเฉลี่ยบทบาทของครูตามที่ผู้ปกครองคาดหวังสูงกว่าที่ครูได้ปฏิบัติจริง

พิศาล แซ่มโสภ (2534 : 69-70) ศึกษาสาเหตุในการเข้ามาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งประเมินและเปรียบเทียบผลการเรียนของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นกลาง และชั้นสูง จำนวน 284 คน นักเรียนชาย 142 คน นักเรียนหญิง 142 คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบทดสอบ พบว่า นักเรียนมีผลการเรียนทั้งรายวิชาและรวมทุกวิชาอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนหญิงมีผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา วิชาธรรม และวิชาประวัติพระพุทธศาสนา สูงกว่านักเรียนชาย เหตุผลในการมาเรียนคือ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อยากพัฒนาตนเอง และผู้ปกครองต้องการให้เรียน

หรรษา เลาหเสรีกุล (2535 : 142-145) ได้ศึกษาว่าประสบการณ์จากกิจกรรมทางพุทธศาสนาการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว ลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังและครอบครัวเกี่ยวข้องกับลักษณะทางศาสนา ของนักเรียนอย่างไร ประสบการณ์จากกิจกรรมทางพุทธศาสนา การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว และภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนอย่างไร และหาทางความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางศาสนากับลักษณะทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาปีการศึกษา 2535 โดยเป็นนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 145 คน และเพื่อนร่วมโรงเรียนและร่วมระดับชั้นเรียนเดียวกัน แต่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์อีก 140 คน รวมทั้งสิ้น 285 คน ผลการวิจัยพบว่า การเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียน นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูงซึ่งพบในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาต่ำและกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวระดับเศรษฐกิจสูง แต่เป็นครอบครัวสถานะเสี่ยง นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงพบในนักเรียนหญิงอายุมาก นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความพอใจทางจิตใจมาก พบในกลุ่มนักเรียนหญิง โดยเฉพาะนักเรียนหญิงที่มารดามีการศึกษาสูง การเข้าเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ไม่เกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม กลุ่มนักเรียนมีบิดามารดาการศึกษาต่ำ จะมีความเชื่อทางพุทธศาสนาสูง มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก นักเรียนที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนมาก จะได้รับประโยชน์มากจากกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้น นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวสถานะเสี่ยงจะมีความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูง ถ้าได้รับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะจากครอบครัว นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมทางพุทธศาสนาในปริมาณสูง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวในปริมาณมาก เป็นผู้ที่มีความ

เชื่อกทางพุทธศาสนาสูง เป็นผู้มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูง มีความผาสุกทางจิตใจมากและคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก และเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มนักเรียนที่เข้าเรียนและไม่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปรากฏว่าความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เด่นชัดกว่านักเรียนที่ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยพบในนักเรียน ที่มีอายุมาก บิดามารดามีการศึกษาต่ำ จากสถานะครอบครัวเสี่ยง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมกุล ถาวรศิริและคณะ (2535 :156 – 160) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการบริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้านการดำเนินงานทั่วไป การจัดการเรียนการสอน การประสานงาน การส่งเสริมและสนับสนุนและการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในด้าน สภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสถาบันทางการศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ปีการศึกษา 2534 ทั่วประเทศ จำนวน 417 ศูนย์ 52 จังหวัด ศูนย์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ตอบแบบสอบถามได้ 368 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 88.24 และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ 50 ศูนย์ 19 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 11.99 ของประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผลจากการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ส่วนใหญ่เปิดทำการสอนมานานหลายปี ผู้ที่ปฏิบัติการส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสามเณร มีนักเรียนประมาณ 20 – 60 คน มีห้องเรียนแบบเอนกประสงค์ สามารถจัดกิจกรรมอื่น ๆ ได้ในเวลาเดียวกัน ผู้ที่ทำการสอนจะมีวุฒิตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงปริญญาตรี และเปรียญธรรม 5 ประโยค นักรธรรมเอก

2. สภาพการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การปฏิบัติงานเป็นรูปของคณะกรรมการ แต่ความสัมฤทธิ์ผลไม่ได้ขึ้นอยู่กับการทำงานดังกล่าว กลับจะเกิดผลประโยชน์มากกว่า เมื่อมีการปฏิบัติงานแบบสายบังคับบัญชา มีการวางแผน ทำแผนปฏิบัติงาน กำหนดกิจกรรมไว้ล่วงหน้า จัดบุคลากรไว้เหมาะสมพอสมควร เท่าที่พบ มักจะขาดบุคลากรทำให้หน้าที่และงานบางอย่างบกพร่องไป การควบคุม กรรมการศาสนามีได้มีมาตรการที่เข้มงวดนักส่วนมากจะให้อิสระในการดำเนินการ การเรียนการสอน มีหลักสูตรสำหรับครู แต่การสอนจริงไม่ค่อยยึดหลักสูตรมากนัก จัดกิจกรรมการเรียนการสอนบ้างบางโอกาส มีการประเมินผลการเรียนทุกภาคเรียน ทางศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีการส่งเสริมขวัญกำลังใจ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พยายามจัดทุนการศึกษาและค่าช่วยสอนของครูให้แต่ไม่ทั่วถึง

ในปัจจุบันศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์พยายามจัดประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนได้ทราบและเข้าใจวัตถุประสงค์การดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อจะขอความร่วมมือร่วมใจให้กิจการเจริญก้าวหน้าต่อไป

3. ปัจจัยที่เป็นผลกระทบต่อการพัฒนาการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรื่องที่มีปัญหามากคือ เรื่องของการจัดตั้งผู้อำนวยการศูนย์ฯ และการบริหารงานของ คณะกรรมการดำเนินงาน ตลอดจนการจัดระบบงานภายในศูนย์ฯ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว นักเรียนเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีปัญหา การปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครู การส่งครูผู้สอนเข้าอบรมสัมมนาในสถานศึกษาทางการศึกษา ส่วนเรื่องที่มีผลกระทบน้อยหรือมีปัญหาน้อย คือ การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การจัดทำแผนงานโครงการควบคุมติดตามประเมินผล การได้รับความร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนดำเนินการจากชุมชนในท้องถิ่น การนำนวัตกรรมทางการศึกษา มาใช้ในการบริหาร การนำความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาใช้ การพัฒนาวิธีการสอนของครู การส่งเสริมความร่วมมือกับวัดอื่น การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการบริหาร ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงสรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสถาบัน ทางการศึกษาจะมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของศูนย์ฯ มาก

4. แนวคิดในการจัดโครงสร้างในการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สิ่ง ที่ควรปรับปรุงและพัฒนาได้แก่ เรื่องการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การควบคุม ติดตามผลและประเมินผล การประสานงานและประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมและสนับสนุนเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะความร่วมมือและศรัทธาจากชุมชน เรื่องที่เห็นว่า ไม่ต้องปรับปรุงและพัฒนา คือ เรื่องการจัดการบริหารงาน และการจัดบุคลากร

จากการศึกษาเรื่องการจัดโครงสร้างการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สรุปได้ว่า โครงสร้างของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรมีอย่างน้อย 3 รูปแบบ ตามขนาดของศูนย์ฯ คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้เกณฑ์จำนวนนักเรียน ขนาดใหญ่ 80 คนขึ้นไป ขนาดกลาง 60 – 80 คน ขนาดเล็กน้อยกว่า 60 คน

ก้ำจัด จันทวงษ์โต (2536 : 95 –97) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็น และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา สาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ฯ สถานภาพของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เรียนหลักสูตรระดับสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

เขตกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2535 จำนวน 9 แห่ง ซึ่งเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับสูง ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้เรียนหลักสูตรระดับสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและแยกเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้เรียนหลักสูตรระดับสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำแนกตามเพศระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบโรงเรียนปีการศึกษาที่ผ่านมา และสาเหตุของการเข้าเรียนในหลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของผู้เรียน สถานภาพ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ของผู้ปกครอง ที่มีความแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้เรียนหลักสูตรระดับสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนหลักสูตรระดับสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีข้อเสนอแนะว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรปรับปรุงในเรื่องอุปกรณ์การสอนให้มีจำนวนมากขึ้น

ด้วยเหตุที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่ออบรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สามารถนำหลักธรรมและข้อปฏิบัติต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับค่านิยมที่ว่า “ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือแหล่งผลิตคุณภาพเยาวชน” จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นตรงตามหลักสูตรที่กำหนดให้นั้น กับคำที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็เป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง ที่จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้ได้ตั้งสมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ผู้เรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน
2. ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน
3. ผู้เรียนที่มีสาเหตุการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนตามหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ประจำปีการศึกษา 2543 ซึ่งมี 6 ศูนย์ คือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดเชิงเลน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสลักเหนือ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดลานนาบุญ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดชลอ และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดละหาร จำนวน 230 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรในแต่ละศูนย์ฯ โดยสุ่มตัวอย่างนักเรียนร้อยละ 50 ของแต่ละศูนย์ฯ รวม 6 ศูนย์ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 115 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ที่	ศูนย์	ประชากร จำนวนผู้เรียน	กลุ่มตัวอย่าง จำนวนผู้เรียนร้อยละ50
1.	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	118	59
2.	วัดเชิงเลน	30	15
3.	วัดสลักเหนือ	30	15
4.	วัดลานนาบุญ	28	14
5.	วัดชลอ	14	7
6.	วัดละหาร	10	5
	รวม	230	115

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาเอกสาร ตำรา ทางด้านวิชาการ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้สอบถาม ความคิดเห็นของผู้เรียน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 35 ข้อ ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร 9 ข้อ
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน 15 ข้อ
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน 5 ข้อ
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล 6 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แสดงความคิดเห็น 5 ระดับ แต่ละระดับกำหนดให้คะแนน ดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
 คะแนน 4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก
 คะแนน 3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย
 คะแนน 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ทั้ง 4 ด้านตามทัศนะของผู้ตอบ จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต่อไป

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

สำหรับการสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ คือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นกรอบข้อมูลเบื้องต้น แล้วกำหนดเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมความคิดเห็นทั้ง 4 ด้าน ตามที่กำหนดในตัวแปรตาม
2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมแบบสอบถามปลายเปิดโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาความคิดเห็นทั้ง 4 ด้านตามที่กำหนดในตัวแปรตาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเชิงพินิจ (Face Validity)
4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจแก้ไขแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบดูอีกครั้ง
5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในระหว่างวันที่ 16–30 กรกฎาคม 2543 โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปติดต่อขอความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล ไปยังผู้บริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา

วันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี รวม 6 ศูนย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้ศึกษาค้นคว้านำแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้มาแจกให้ผู้เรียน พร้อมชี้แจงขั้นตอนและรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน แล้วให้ผู้เรียนทำการตอบแบบสอบถาม ใช้เวลาประมาณ 30 นาทีเสร็จแล้วนำส่งผู้ศึกษาซึ่งคอยเก็บอยู่

3. นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ ปรากฏว่ามีแบบสอบถามสมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ได้จำนวน 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการจัดวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว มากรอกข้อมูลลงในแบบบันทึกรหัสเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC (Statistical Package for Social Science PC) รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประเมินค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน และรายชื่อโดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ วิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบ t – test , F – test และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สองกลุ่ม โดยใช้ t -test ใช้สูตร

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติแสดงความแตกต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยของสองกลุ่มตัวอย่าง

X_1, X_2 แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

S_1^2, S_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

N_1, N_2 แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2

2.2 ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวประกอบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่าสองกลุ่ม ใช้ F -Test (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 95) ใช้สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติแสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า สองกลุ่ม

MS_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล ตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การแปลความหมายมีความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์และ อักษรย่อดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ใน F - distribution
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง จำแนกตามตัวแปร

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	จำนวน N = 115	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
ชาย	38	33.04
หญิง	77	66.96
2. ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	48	41.70
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	31	27.00
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	36	31.30
3. สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		
สมัครใจมาเรียนเอง	79	68.60
ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	18	15.70
เพื่อนชวนมาเรียน	18	15.70

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 115 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นเพศหญิง จำนวน 77 คน เป็นเพศชาย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 66.96 และร้อยละ 33.04 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70 รองลงมากำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 36 คน และกำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 และร้อยละ 27.00 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่าส่วนใหญ่สมัครใจมาเรียนเอง จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60 รองลงมาผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน จำนวน 18 คน และเพื่อนชวนมาเรียน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 ทั้งสองกลุ่ม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง

ในตอนที่ 2 นี้วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ
ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและ
ประเมินผล และใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เรียน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลปรากฏดังตาราง 3 – 7

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	อันดับ
1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.11	0.53	มาก	1
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน	4.05	0.55	มาก	2
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.99	0.75	มาก	4
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.05	0.68	มาก	2
รวม	4.05	0.54	มาก	

จากตาราง 3 แสดงว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ($\bar{X} = 3.99 - 4.11$) โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.11$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิธีการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.05$) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยรวมและรายข้อ

ด้านเนื้อหาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	อันดับ
1. เนื้อหาวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น	4.36	0.76	มาก	1
2. ทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมะ และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น	4.24	0.71	มาก	2
3. ทำให้ผู้เรียนรู้ศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น	3.84	0.89	มาก	9
4. เนื้อหาวิชาศาสนพิธี เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในพิธีต่าง ๆ ได้	4.24	0.91	มาก	2
5. ผู้เรียนสามารถนำหลักธรรมะ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้	4.19	0.82	มาก	4
6. ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองและส่วนรวมมากยิ่งขึ้น	4.10	0.89	มาก	5
7. ผู้เรียนรู้จักฝึกอบรมจิตเจริญปัญญาและสามารถบังคับควบคุมตนเองได้	3.97	0.82	มาก	8
8. เนื้อหาหลักสูตรที่เรียนทำให้เกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น	4.04	0.84	มาก	6
9. โดยรวมแล้วเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดในชั้นเรียนนี้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับนี้	4.02	0.81	มาก	7
รวม	4.11	0.53	มาก	

จากตาราง 4 แสดงว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.84 - 4.36$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 1 เนื้อหาวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือข้อ 2 ทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมะ และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.24$) และข้อ 4 เนื้อหาวิชาศาสนพิธีเหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในพิธีต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ

ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 3 ทำให้ผู้เรียนรู้ศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.84$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ด้านวิธีการเรียนการสอน โดยรวม และรายข้อ

ด้านวิธีการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	อันดับ
1. ผู้สอนอธิบายเค้าโครงการเรียนการสอนในด้านเนื้อหาและจำนวนเวลาให้ผู้เรียนทราบอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้น	4.10	0.89	มาก	7
2. ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนรายวิชาให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง	4.15	0.75	มาก	4
3. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้	4.42	0.77	มาก	1
4. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง	4.17	0.91	มาก	3
5. ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนหลายวิธีทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน	3.99	0.95	มาก	12
6. ผู้สอนมีการจัดกลุ่มผู้เรียนให้อภิปรายเนื้อหาที่เรียนร่วมกัน	3.71	1.07	มาก	14
7. ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดโดยการตั้งคำถามถามแล้วให้ผู้เรียนตอบอย่างมีเหตุผล	3.88	1.00	มาก	13
8. ผู้สอนให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติตัวของผู้เรียน	4.08	0.87	มาก	8
9. ผู้สอนจะตักเตือนผู้เรียนทันทีเมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำผิด	4.29	0.86	มาก	2
10. กิจกรรมการเรียนการสอนมีการยกสถานการณ์จริงมาสอน	4.04	1.00	มาก	10
11. ผู้สอนพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา	3.70	1.27	มาก	15
12. ผู้สอนเป็นกันเองไม่เคร่งครัดในการเรียนการสอนมากเกินไป	4.06	0.87	มาก	9

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านวิธีการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	อันดับ
13. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ	4.12	0.81	มาก	5
14. ผู้สอนและผู้เรียนจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมเพื่อการเรียนการสอน	4.00	0.88	มาก	11
15. ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาที่สำคัญ และให้ผู้เรียนจดลงในสมุด	4.12	0.95	มาก	5
รวม	4.05	0.55	มาก	

จากตาราง 5 แสดงว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านวิธีการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.70 - 4.42$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 3 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา คือข้อ 9 ผู้สอนจะดักเตือนผู้เรียนทันทีเมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำผิด ($\bar{X} = 4.29$) และข้อ 4 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 11 ผู้สอนพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.70$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวม และรายข้อ

ด้านสื่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	อันดับ
1. ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน	4.16	0.84	มาก	1
2. ผู้สอนนำสื่อและอุปกรณ์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียน เข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรเร็วขึ้น	3.70	0.96	มาก	5
3. สื่อและอุปกรณ์ที่ผู้สอนนำมาใช้สอนแม้ราคาไม่แพง แต่ก็สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้	3.96	1.04	มาก	4
4. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนมากขึ้น	4.04	0.97	มาก	3
5. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนช่วยทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน	4.10	1.03	มาก	2
รวม.	3.99	0.75	มาก	

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.70 - 4.16$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 1 ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมา คือข้อ 5 สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ช่วยทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ($\bar{X} = 4.10$) และข้อ 4 สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ

ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ผู้สอนนำสื่อและอุปกรณ์มาใช้ประกอบการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียน เข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรเร็วขึ้น ($\bar{X} = 3.70$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมและรายข้อ

ด้านการวัดผลและประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์	อันดับ
1. ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการวัดผลและประเมินผล	4.04	1.07	มาก	4
2. ผู้สอนมีการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนดำเนินการเรียนการสอน	3.89	0.99	มาก	6
3. ผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนระหว่างเรียน	4.02	0.97	มาก	5
4. การวัดผลและประเมินผลทุกครั้งสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรที่เรียน	4.10	0.85	มาก	2
5. ผู้สอนใช้การวัดผลหลายวิธี เช่น การตรวจรายงาน ให้ทำแบบทดสอบ หรือสังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียน	4.10	0.91	มาก	2
6. ผู้สอนแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้ทราบเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในครั้งต่อไป	4.14	1.06	มาก	1
รวม	4.05	0.68	มาก	

จากตาราง 7 แสดงว่าผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.89 - 4.14$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 6 ผู้สอนแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้ทราบเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในครั้งต่อไปมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือข้อ 4 การวัดผลและประเมินผลทุกครั้งสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรที่เรียน ($\bar{X} = 4.10$) และข้อ 5 ผู้สอนใช้การวัดผลหลายวิธี เช่น การตรวจรายงาน ให้ทำแบบทดสอบหรือ สังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ผู้สอนมีการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนดำเนินการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.89$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง จำแนกตามตัวแปร

ในตอนที่ 3 นี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลปรากฏดังตาราง 8-17

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ตามตัวแปรเพศ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า “ผู้เรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน”

ผลปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	ชาย (N = 38)		หญิง (N = 77)		t
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.00	0.51	4.14	0.54	0.80
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน	3.94	0.56	4.11	0.53	1.64
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.84	0.75	4.07	0.74	1.51
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.84	0.66	4.14	0.67	2.27*
รวม	3.92	0.51	4.12	0.55	1.83

จากตาราง 8 แสดงว่าผู้เรียนเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ตามตัวแปร ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า “ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน”

ผลปรากฏดังตาราง 9 - 10

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	มัธยมศึกษา ปีที่ 1 (N = 48)		มัธยมศึกษา ปีที่ 2 (N = 31)		มัธยมศึกษา ปีที่ 3 (N = 36)	
	$\bar{X}$	S.D.	X	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.05	0.50	4.15	0.56	4.16	0.56
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน	3.99	0.59	4.08	0.56	4.11	0.48
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.98	0.77	4.11	0.62	3.92	0.81
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.96	0.66	4.16	0.62	4.07	0.70
รวม	3.99	0.53	4.12	0.54	4.06	0.57

จากตาราง 9 แสดงว่าผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($\bar{X} = 4.06$) และผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแปรปรวนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.31	0.16	0.55
	ภายในกลุ่ม	113	31.70	0.28	
	รวม	115	32.01		
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.31	0.16	0.52
	ภายในกลุ่ม	113	33.51	0.30	
	รวม	115	33.82		
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.65	0.32	0.58
	ภายในกลุ่ม	113	62.63	0.56	
	รวม	115	63.27		
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	0.73	0.36	0.79
	ภายในกลุ่ม	113	51.36	0.46	
	รวม	115	52.08		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.32	0.16	0.54
	ภายในกลุ่ม	113	33.18	0.30	
	รวม	115	33.50		

จากตาราง 10 แสดงว่าผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน

3.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ตามตัวแปร สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อทดสอบ สมมุติฐานข้อ 3 ที่ว่า “ผู้เรียนที่มี สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน”

ผลปรากฏดังตาราง 11 - 12

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	สมัครใจมาเรียนเอง (N = 79)		ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน (N = 18)		เพื่อนชวนมาเรียน (N = 18)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.12	0.52	3.88	0.53	4.30	0.51
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน	4.08	0.55	3.74	0.45	4.28	0.49
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	3.99	0.74	3.64	0.81	4.38	0.53
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.05	0.67	3.78	0.69	4.30	0.64
รวม	4.06	0.54	3.76	0.50	4.31	0.47

จากตาราง 11 แสดงว่าผู้เรียนที่เพื่อนชวนมาเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมสูงสุด ($\bar{X} = 4.31$) รองลงมาคือผู้เรียนสมัครใจมาเรียนเอง ($\bar{X} = 4.06$) และผู้เรียนที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน ($\bar{X} = 3.76$) ตามลำดับ

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแปรปรวนความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.56	0.78	2.87*
	ภายในกลุ่ม	113	30.45	0.27	
	รวม	115	32.01		
2. ด้านวิธีการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.70	1.35	4.86*
	ภายในกลุ่ม	113	31.12	0.28	
	รวม	115	33.82		
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	2	4.86	2.43	4.66*
	ภายในกลุ่ม	113	58.42	0.52	
	รวม	115	63.27		
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2	2.42	1.21	2.73*
	ภายในกลุ่ม	113	49.66	0.44	
	รวม	115	52.09		
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2	2.74	1.37	4.98*
	ภายในกลุ่ม	113	30.76	0.27	
	รวม	115	33.50		

จากตาราง 12 แสดงว่าผู้เรียนที่มีสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

เพื่อให้ทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ได้ทำการวิเคราะห์ตามวิธีของนิวแมน – คูลส์ (Newman – Kuels)

ผลปรากฏดังตาราง 13 - 16

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวม จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	สมัครใจมาเรียนเอง	เพื่อนชวนมาเรียน
	$\bar{X}$	3.76	4.06	4.31
ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	3.76	—	0.30*	0.55*
สมัครใจมาเรียนเอง	4.06		—	0.25
เพื่อนชวนมาเรียน	4.31			—

จากตาราง 13 แสดงว่าผู้เรียนที่มีสาเหตุสมัครใจมาเรียนเองและเพื่อนชวนมาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวม แตกต่างจากผู้เรียนที่มีสาเหตุผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนที่สมัครใจมาเรียนเองและเพื่อนชวนมาเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง สูงกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านเนื้อหาหลักสูตร จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	สมัครใจมาเรียนเอง	เพื่อนชวนมาเรียน
	$\bar{X}$	3.88	4.12	4.30
ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	3.88	—	0.24*	0.42*
สมัครใจมาเรียนเอง	4.12		—	0.18
เพื่อนชวนมาเรียน	4.30			—

จากตาราง 14 แสดงว่าผู้เรียนที่มีสาเหตุสมัครใจมาเรียนเองและเพื่อนชวนมาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านเนื้อหาหลักสูตร แตกต่างจากผู้เรียนที่มีสาเหตุผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนที่สมัครใจมาเรียนเองและเพื่อนชวนมาเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลางด้านเนื้อหาหลักสูตร สูงกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านวิธีการเรียนการสอน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	สมัครใจมาเรียนเอง	เพื่อนชวนมาเรียน
	$\bar{X}$	3.74	4.08	4.28
ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	3.74	—	0.34*	0.54*
สมัครใจมาเรียนเอง	4.08		—	0.20
เพื่อนชวนมาเรียน	4.28			—

จากตาราง 15 แสดงว่าผู้เรียนที่มีสาเหตุสมัครใจมาเรียนเองและเพื่อนชวนมาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลางด้านวิธีการเรียนการสอน แตกต่างจากผู้เรียนที่มีสาเหตุผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนที่สมัครใจมาเรียนเองและเพื่อนชวนมาเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลางด้านวิธีการเรียนการสอน สูงกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	สมัครใจมาเรียนเอง	เพื่อนชวนมาเรียน
	$\bar{X}$	3.64	3.99	4.38
ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	3.64	—	0.35	0.74*
สมัครใจมาเรียนเอง	3.99		—	0.39*
เพื่อนชวนมาเรียน	4.38			—

จากตาราง 16 แสดงว่าผู้เรียนที่มีสาเหตุเพื่อนชวนมาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างจากผู้เรียนที่มีสาเหตุผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน และสมัครใจมาเรียนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนที่เพื่อนชวนมาเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านสื่อการเรียนการสอน สูงกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียนและสมัครใจมาเรียนเอง

ตาราง 17 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	สมัครใจมาเรียนเอง	เพื่อนชวนมาเรียน
	$\bar{X}$	3.78	4.05	4.30
ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน	3.78	—	0.27	0.52*
สมัครใจมาเรียนเอง	4.05		—	0.25
เพื่อนชวนมาเรียน	4.30			—

จากตาราง 17 แสดงว่าผู้เรียนที่มีสาเหตุเพื่อนชวนมาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างจากผู้เรียนที่มีสาเหตุผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนที่เพื่อนชวนมาเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง สูงกว่าผู้เรียนที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง

ในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม 115 ฉบับ มีผู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดในตาราง 18 – 19

ตาราง 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา
ระดับชั้นกลาง

ความคิดเห็น	จำนวน N = 115	ร้อยละ (%)
ด้านเนื้อหาหลักสูตร		
1. มีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กในแต่ละระดับชั้น	46	40.00
2. เนื้อหาหลักสูตรที่เรียนทำให้เกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น	38	33.04
3. ผู้เรียนสามารถนำหลักธรรมที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	25	21.74
ด้านวิธีการเรียนการสอน		
1. ครูสอนดีสอดแทรกความรู้และธรรมะ ตลอดจนคติธรรมต่าง ๆ	59	51.30
2. มีการออกไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ ๆ	53	46.09
3. สร้างบรรยากาศในการเรียนดีและจัดกิจกรรมให้เกิดความรู้อยู่เสมอ	35	30.43
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเป็นประจำ	27	23.78
ด้านสื่อการเรียนการสอน		
1. มีอุปกรณ์ประกอบการสอนน้อยหรือเกือบไม่มีเลย	23	20.00
2. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนไม่ค่อยทันสมัย	18	15.65
ด้านการวัดผลและประเมินผล		
1. มีการวัดผลและประเมินผลจากภาคปฏิบัติ	64	55.65
2. มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน	62	53.91
3. มีการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน	53	46.09

จากตาราง 18 แสดงว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

ด้านเนื้อหาหลักสูตร ผู้เรียนเห็นว่ามีความเหมาะสมกับกับระดับสติปัญญาของเด็กในแต่ละระดับชั้น ซึ่งมีผู้ตอบจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาเห็นว่า เนื้อหาหลักสูตรที่เรียน ทำให้เกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น จำนวน 38 คน และผู้เรียนสามารถ นำหลักธรรมที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 33.04 และ 21.74 ตามลำดับ

ด้านวิธีการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความเห็นว่าครูสอนดี สอดแทรกความรู้และธรรมะตลอดจน คติธรรมต่าง ๆ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมาเห็นว่าการออกไปทัศนศึกษาตาม สถานที่สำคัญ ๆ จำนวน 53 คน สร้างบรรยากาศในการเรียนดี และจัดกิจกรรมให้เกิดความรู้ อยู่เสมอ จำนวน 35 คน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนเป็นประจำ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 46.09 ร้อยละ 30.43 และร้อยละ 23.78 ตามลำดับ

ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความเห็นว่ามีอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนน้อยหรือ ไม่มีเลย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงมาเห็นว่า อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียน การสอนไม่ค่อยทันสมัย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.65 ตามลำดับ

สำหรับด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้เรียนมีความเห็นว่าการวัดผลและประเมินผลจาก ภาคปฏิบัติ จำนวน 64 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.65 รองลงมา มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน จำนวน 62 คน และมีการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53.91 และ ร้อยละ 46.09 ตามลำดับ

ตาราง 19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา
ระดับชั้นกลาง

ข้อเสนอแนะ	จำนวน N = 115	ร้อยละ (%)
ด้านเนื้อหาหลักสูตร		
1. ควรเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข	9	7.83
2. ควรเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้นกว่าเดิม	5	4.35
3. เนื้อหาหลักสูตรที่เรียนไม่ควรซ้ำกัน	4	3.78
ด้านวิธีการเรียนการสอน		
1. ไม่ควรพูดเรื่องนอกเหนือจากวิชาที่เรียน	6	5.22
2. อยากให้ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดี	5	4.35
3. ควรให้เด็กร่วมแสดงออกมาก ๆ	3	2.61
ด้านสื่อการเรียนการสอน		
1. ควรใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบการสอนที่ทันสมัย	11	9.57
3. ควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้มาก	8	6.96
ด้านการวัดผลและประเมินผล		
1. ควรเก็บคะแนนภาคปฏิบัติให้มาก	13	11.30
2. ไม่ควรเก็บคะแนนปลายภาคเรียนมาก	5	4.35
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ		
1. อยากให้รัฐบาลสนับสนุนเงินให้มากขึ้น	13	11.30
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนมาเรียนให้มากขึ้น	9	7.83

จากตาราง 19 แสดงว่า ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

ด้านเนื้อหาหลักสูตร ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการ อยู่กับสังคมอย่างมีความสุข จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83 รองลงมา ควรเพิ่มเวลาเรียนให้มากกว่าเดิม จำนวน 5 คน และเนื้อหาหลักสูตรที่เรียนไม่ควรซ้ำกัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35 และร้อยละ 3.78 ตามลำดับ

ด้านวิธีการเรียนการสอน ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรพูดเรื่องนอกเหนือจากวิชาที่เรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.22 รองลงมา อยากให้ครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 5 คน และควรให้ได้เข้าร่วมแสดงออกมาก ๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35 และร้อยละ 2.61 ตามลำดับ

ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 รองลงมา ควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้มากขึ้น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.96

ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรเก็บคะแนนภาคปฏิบัติให้มากขึ้น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 รองลงมา ไม่ควรเก็บคะแนนปลายภาคเรียนมาก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35

สำหรับข้อเสนอแนะอื่นๆ ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะว่า อยากให้รัฐบาลสนับสนุนเงินให้มากขึ้น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 รองลงมา ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนมาเรียนให้มากขึ้น จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.83

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาพระพุทธศาสนาแต่ดั้งเดิมนั้นมีวัดและพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเมื่อรัฐได้เข้ามาจัดการเกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน ทำให้บทบาทด้านการจัดการศึกษาของวัดและพระสงฆ์ลดน้อยลงไป แม้บทบาทของพระสงฆ์จะลดน้อยลงในด้านการจัดการศึกษา แต่บทบาทด้านการสอนการให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนายังมีอยู่ รูปแบบการสอนที่จัดขึ้นเน้นการศึกษานอกระบบโรงเรียนรูปแบบหนึ่ง ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในวัยเรียนโดยตรง คือการจัดการเรียนการสอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้คู่คุณธรรม และจริยธรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างปกติสุข

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเป็นข้อมูลให้สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางการพิจารณาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้านคือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
3. เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเป็นข้อมูลให้สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางการพิจารณาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ประจำปีการศึกษา 2543 ซึ่งมี 6 ศูนย์ จำนวน 230 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรในแต่ละศูนย์ฯ โดยสุ่มตัวอย่างผู้เรียนร้อยละ 50 ของแต่ละศูนย์ฯ รวม 6 ศูนย์ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 115 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาเอกสาร ตำราทางด้านวิชาการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวนรวม 35 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางทั้ง 4 ด้าน ตามที่เสนอแนะของผู้ตอบ จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดำเนินการโดย ผู้ศึกษาขอหนังสือจากภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปติดต่อขอความร่วมมืออำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลไปยังผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี รวม 6 ศูนย์

เพื่อขอความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้แจกให้ผู้เรียน พร้อมชี้แจงขั้นตอนและรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน แล้วให้ผู้เรียนทำการตอบแบบสอบถาม โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที เสร็จแล้วนำส่งผู้ศึกษาซึ่งคอยเก็บอยู่ ทำเช่นนี้จนครบทั้ง 6 ศูนย์ ในวันอาทิตย์ที่ 16 และ 30 เดือนกรกฎาคม 2543 ได้แบบสอบถามจำนวน 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้านและโดยรวม

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง เป็นรายด้านและโดยรวม จำแนกตามตัวแปร เพศ ใช้สถิติทดสอบค่าที (t - test) จำแนกตามตัวแปรระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (F - test) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of variance) และเมื่อพบความแตกต่าง จึงนำไปทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของนิวแมน - คูลส์ (Newman - Keuls)

4.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ หาค่าความถี่ และร้อยละ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ($\bar{X} = 3.99 - 4.11$) โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเนื้อหาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.11$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านวิธีการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.05$) และด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

1.1 ด้านเนื้อหาหลักสูตร ผู้เรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.84 - 4.36$) โดยมีความคิดเห็นเห็นในข้อ 1 เนื้อหาวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือข้อ 2 ทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมะ และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น และข้อ 4 เนื้อหาวิชาสัพพัญญู เหมาะกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในพิธีต่าง ๆ ได้ ($\bar{X} = 4.24$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 ทำให้ผู้เรียนรู้ศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.84$)

1.2 ด้านวิธีการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ด้านวิธีการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.70 - 4.42$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 3 ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้ มีคะแนนเฉลี่ย สูงสุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ข้อ 9 ผู้สอนจะดักเตือนผู้เรียนทันทีเมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำผิด ($\bar{X} = 4.29$) และข้อ 4 ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 11 ผู้สอนพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่ สำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.70$)

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.70 - 4.16$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 1 ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือข้อ 5 สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนช่วยให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ($\bar{X} = 4.10$) และข้อ 4 สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.04$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 2 ผู้สอนนำสื่อและอุปกรณ์มาใช้ในการประกอบการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรเร็วขึ้น ($\bar{X} = 3.70$)

1.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.89 - 4.14$) โดยมีความคิดเห็นในข้อ 6 ผู้สอนแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้ทราบเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในครั้งต่อไป มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือข้อ 4 การวัดผลและประเมินผลทุกครั้งสอดคล้อง

กับเนื้อหาหลักสูตรที่เรียน ($\bar{X} = 4.10$) และข้อ 5 ผู้สอนใช้การวัดผลหลายวิธี เช่น การตรวจรายงาน ให้ทำแบบทดสอบหรือสังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ผู้สอนมีการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนดำเนินการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.89$)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรระดับชั้นกลาง ทั้ง 4 ด้าน รวม 35 ข้อ ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 7 อันดับแรก เรียงตามลำดับ มีดังนี้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้ ($\bar{X} = 4.42$) ผู้สอนดักเตือนผู้เรียนทันทีเมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำผิด ($\bar{X} = 4.29$) เนื้อหาวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.36$) ทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมะ และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนา เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.24$) เนื้อหาวิชาศาสนพิธีเหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในพิธีต่างๆ ได้ ($\bar{X} = 4.24$) ผู้เรียนสามารถนำหลักธรรมะ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.19$) และผู้ร่วมได้มีส่วนในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.17$) ตามลำดับ

ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำอยู่ใน 5 อันดับท้ายได้แก่ ผู้สอนนำสื่อและอุปกรณ์มาประกอบการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาหลักสูตรเร็วขึ้น ($\bar{X} = 3.70$) ผู้สอนพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญๆ ทางพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.70$) ผู้สอนมีการจัดกลุ่มผู้เรียนให้อภิปรายเนื้อหาที่เรียนร่วมกัน ($\bar{X} = 3.71$) ทำให้ผู้เรียนรู้ศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.84$) และผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดโดยการตั้งคำถามแล้วให้ผู้เรียนตอบอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้าเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปรากฏผล ดังนี้

2.1 ผู้เรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอีก 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง โดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นกัน

2.3 ผู้เรียนที่มีสาเหตุของการเข้าเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 4 ด้าน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

3.1 ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 7 อันดับ มีดังนี้คือ ให้มีการวัดผลและประเมินผลจากภาคปฏิบัติ ร้อยละ 55.65 รองลงมา ให้มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน ร้อยละ 53.91 ครูสอนดี สอดแทรกความรู้และธรรมะตลอดจนคติธรรมต่าง ๆ ร้อยละ 51.30 ให้มีการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียน ร้อยละ 46.09 มีการออกไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญ ๆ ร้อยละ 46.09 มีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของเด็กในแต่ละชั้น ร้อยละ 40.00 และเนื้อหาหลักสูตรที่เรียน ทำให้เกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น ร้อยละ 33.04 ตามลำดับ

3.2 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 5 อันดับ ดังนี้คือ ควรเก็บคะแนนภาคปฏิบัติให้มาก ร้อยละ 11.30 รองลงมา ควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย ร้อยละ 9.57 ควรเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ร้อยละ 7.83 ควรใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้มาก ร้อยละ 6.96 และไม่ควรพูดเรื่องนอกเหนือจากวิชาที่เรียน ร้อยละ 5.22 ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะอื่นๆ อยากให้รัฐบาลสนับสนุนเงินให้มากขึ้น ร้อยละ 11.30 และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนมาเรียนให้มากขึ้น ร้อยละ 7.83

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายได้ ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะลักษณะความเชื่อถือศรัทธาของสังคมไทยที่มีต่อหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ที่มุ่งสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งหลักสูตรการสอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้จัดให้สอดคล้องกับ

ความเชื่อศรัทธาที่ผู้เรียนมีอยู่เป็นอย่างดี ผลการวิจัยจึงอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กำจัด จันทวงษ์โส (2536 : 95) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้เรียนอยู่ในระดับชั้นสูงกว่า มีอายุมากกว่า มีประสบการณ์มากกว่า จึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ผู้เรียนมีความคิดเห็นด้านเนื้อหาหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายข้อทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เนื้อหาวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น ผู้เรียนเข้าใจธรรมะและแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น และเนื้อหาวิชาศาสนพิธี เหมาะกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในพิธีต่าง ๆ ได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตให้มีความสุขได้ ทั้งนี้เพราะสังคมมีความต้องการสมาชิกที่มีคุณธรรม ดังนั้นถ้าผู้เรียนมีคุณธรรมตามที่สังคมต้องการ ก็ย่อมเป็นที่รักที่ต้องการของสังคม มนุษย์ทั่วไปมีความต้องการความรัก และการยอมรับจากสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจมนุษย์ (Theory of Human Motivation) ในลักษณะลำดับขั้นความต้องการขั้นที่ 3 ของมาสโลว์ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ 2533 : 104 – 105 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1943) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียน เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาหลักสูตรมาก

1.2 ผู้เรียนมีความคิดเห็นด้านวิธีการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายข้อทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้ จะดักเตือนผู้เรียนทันทีเมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำผิด และผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนด้านวิธีการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก..

1.3 ผู้เรียนมีความคิดเห็นด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายข้อทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสม และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน ช่วยทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน และทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนมากขึ้น แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กำจัด จันทวงษ์โส (2536 : 96) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนหลักสูตรระดับสูง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนอยู่ในระดับสูง มีอายุมากกว่า มีประสบการณ์มากกว่า และอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ได้พบเห็นสื่อเทคโนโลยีมากกว่า

1.4 ผู้เรียนมีความคิดเห็นด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายข้อทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ผู้สอนแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้ทราบเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในครั้งต่อไป การวัดผลและประเมินผลทุกครั้งสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรที่เรียนและผู้สอนใช้การวัดผลหลายวิธี เช่น การตรวจรายงาน ให้ทำแบบทดสอบหรือสังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนต้องการทราบความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ว่า จะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงไร ควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไร และต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อความภาคภูมิใจและเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวความคิดของ พะยอม วงศ์สารศรี (2526 : 120) ในเรื่องแรงจูงใจทางการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนที่มีโอกาสทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนการทำงานหรือการทำกิจกรรมใด ๆ ของตนจะเกิดแรงจูงใจ ทำให้มีกำลังใจในการเรียน การทำงานและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของตนด้วยเหตุนี้อาจทำให้ผู้เรียนให้ความสำคัญแก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลในระดับสูง

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน และสาเหตุของการเข้ามาเรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ตามตัวแปร เพศ ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปร สาเหตุของการเข้ามาเรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีประเด็นนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ผู้เรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สังคมไทยมีการส่งเสริมทั้งเพศชายและเพศหญิงได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมกันอีกทั้งการศึกษาทั้งเพศชาย และเพศหญิง ก็อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย มีกลาง (2530 : 130) ที่พบว่า นิสิตชายปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไม่แตกต่างจากนิสิตหญิง และงานวิจัยของ สันทัด สินธุพันธ์ประทุม (2523 : 75) ที่พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันเมื่อมีความรู้ความเชื่อในพระพุทธศาสนาแล้ว จะปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนาเหมือนกัน แม้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวรรณ สิทธิเวช (2534 : 126) ที่พบว่า นักเรียนหญิงมีการปฏิบัติตนทางพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนชาย งานวิจัยของ เกษม เกษมนุกิจกุล (2534 : 92) ที่พบว่า นักเรียนชายมีค่านิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม สูงกว่านักเรียนหญิง

2.2 ผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาในระบบโรงเรียนต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะมาตรฐานทางการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน ซึ่งผู้เรียนทั้งหมดยังอาศัยอยู่ในจังหวัดเดียวกัน และมีสภาพสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมและการดำเนินชีวิตใกล้เคียงกันด้วย จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้เรียนที่มีสาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายคู่ พบว่า ผู้เรียนที่มีสาเหตุเพื่อนชวนมาเรียนมากกว่า ผู้เรียนที่สมัครใจมาเรียนเองและที่ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะพื้นฐานความต้องการเพื่อนและการอยากอยู่ใกล้ ๆ เพื่อน เมื่อเพื่อนชวนให้มาเรียนก็เต็มใจมาเรียนด้วย เพราะผู้เรียนในวัยนี้เป็นวัยเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น

3. จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี มีดังนี้

3.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า อยากให้มีการวัดผลและประเมินผลจากภาคปฏิบัติระหว่างเรียนและมีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การวัดผลและประเมินผลจากภาคปฏิบัติระหว่างเรียนนั้นเป็นการวัดที่ได้จากการปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย

3.2 ผู้เรียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรเก็บคะแนนภาคปฏิบัติให้มาก อยากให้รัฐบาลสนับสนุนเงินให้มากขึ้น และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนมาเรียนให้มากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเวลานั้นก็น่าจะมีการวัดผลและประเมินผลในเวลานั้นด้วย และผู้เรียนอาจเห็นว่า ผู้สอนส่วนมากเป็นพระที่ทำการสอนโดยไม่มีสิ่งตอบแทน จึงอยากให้รัฐบาลได้สนับสนุนการเงินและประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนมาเรียนมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน นับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจ แต่การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นว่า ต้องการให้มีการวัดผลและประเมินผลจากภาคปฏิบัติ มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน และมีการวัดผลและประเมินผลระหว่างเรียนด้วย
2. ควรมีการประสานงานกับโรงเรียน หรือครูผู้สอนทางด้านจริยศึกษาในระบบโรงเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์และสนับสนุนนักเรียนให้เข้ามาศึกษาในหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้น
3. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้นเพราะศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นองค์กรทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กและเยาวชนของชาติ
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มีคนเข้ามาเรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากขึ้น และเผยแพร่กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นอื่นด้วย
2. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของผู้เรียน
3. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองหรือบิดามารดาของผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ว่าหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรไปแล้ว มีการนำความรู้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมได้อย่างไร หรือผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ภูประเสริฐ. อัตมโนทัศน์ของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- กิตติวรรณ สิทธิเวช. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจกับการปฏิบัติตนทาง
พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- เกษม เกษมนุกิจกุล. คำนิยมจุดหมายปลายทางและค่านิยมวิถีปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษา ภูมิหลังทางครอบครัว และการถ่ายทอด
ค่านิยมที่แตกต่างกัน. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- การศาสนา, กรม. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2534.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- _____. ข้อมูลและทะเบียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ปีการศึกษา 2541
ปีงบประมาณ 2542. กรุงเทพฯ : 2542. อัดสำเนา.
- _____. ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาด้านศาสนา ครั้งที่ 1 / 2543.
กรุงเทพมหานคร : 2543. อัดสำเนา.
- _____. ประมวลการสอนวิชาประวัติพระพุทธศาสนา โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
ฉบับกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2524.
- _____. ศาสนพิธีฉบับกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : ธีรพงศ์การพิมพ์, 2528.
- _____. หลักสูตรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วิชาธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
การศาสนา, 2535.
- _____. หลักสูตรศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วิชาประวัติพระพุทธศาสนาและศาสน
ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- _____. หลักสูตรการศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เฉลิมพระเกียรติ 2539. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- กิตติ พชรวิชญ์. “วัดกับการศึกษานอกระบบ,” วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 4 (3) :
28 กุมภาพันธ์ 2531.

- กำจัด จันทวงษ์โส. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน
หลักสูตรระดับชั้นสูงของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
อัคราณา.
- จิตรกร ตั้งเกษมสุข. ความเป็นมาของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2525.
- จิรพันธ์ พิทักษ์. จริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัด
สุราษฎร์ธานี ที่เคยเรียนและไม่เคยเรียนในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. ปริญญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัคราณา.
- เจียรนัย พงศ์ศิริวาทย์. การสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. ไบลา 4 (เมษายน-พฤษภาคม 2528) : 29-35.
- จ๋านงค์ ทองประเสริฐ. ใครจะกุมชะตาเอเชีย พระพุทธศาสนาหรือคอมมิวนิสต์. พระนคร :
โรงพิมพ์ในสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2512.
- ชุติมา อ่อนละม้าย. สภาพการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.
วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร. พระพุทธศาสนาในศรีลังกา. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2508.
(แผนกธรรมวิชัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์)
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2526.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิน. รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 เรื่องจริยธรรม
ของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัคราณา.
- ดวงเดือน พิศาลบุตร. “โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
และโรงเรียนวันอาทิตย์,” โรงเรียนวันอาทิตย์. พระนคร : โรงพิมพ์มิ่งกลการพิมพ์, 2510.
- คารารัตน์ เชื้อมจิต. สัมพันธภาพระหว่างความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระ
พุทธศาสนาของคนไทยบางกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2526. อัคราณา.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระมหา. มูลเหตุแห่งการสร้างวัดในประเทศสยาม. พระนคร :
โสภณพิพรรฒธนากร, 2471

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ทม 1010 (5) / กญ.

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รองอธิบดีกรมการศาสนา (นายสุทัศน์ ทิวทอง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตปริญญาโท วิชาเอก
การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติจากภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ให้ทำสารนิพนธ์
เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ภายใต้การควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์
เชิรศรี วิวิธสิริ โกร้ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ดังแนบมา
พร้อมนี้

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ที่ท่านจะมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เชิรศรี วิวิธสิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

— ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010 (5) / กญ.

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน นายทวี พลรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตปริญญาโท วิชาเอก การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติจากภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี ภายใต้การควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์ เชียรศรี วิวิธสิริ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ดังแนบมา พร้อมนี้

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ที่ท่านจะมีให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รองศาสตราจารย์เชิยรศรี วิวิธสิริ

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายสุทัศน์ ทิวทอง

รองอธิบดีกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

นายทวี พลรัตน์

ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมและพัฒนาพระสังฆาธิการ
กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ทม 1010 (5) / พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

นมัสการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดลานนาบุญ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์เชิรศรี วิวิธศิริ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ คือ ขอให้ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดลานนาบุญ ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ตอบแต่ประการใด แต่จะเป็น ประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณในความช่วยเหลือที่ท่านจะโปรดมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์เชิรศรี วิวิธศิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010 (5) / พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

นมัสการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ คือ ขอให้ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ตอบแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณในความช่วยเหลือที่ท่านจะโปรดมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010 (5) / พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์

นมัสการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลอ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ

สิ่งที่นิสิตไคร่ขอกความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ คือ ขอให้ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลอ ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ตอบแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณในความช่วยเหลือที่ท่านจะโปรดมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010 (5) / พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

นมัสการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสลักเหนือ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ คือ ขอให้ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสลักเหนือ ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ตอบแต่ประการใด แต่จะเป็น ประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณในความช่วยเหลือที่ท่านจะโปรดมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธสิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010 (5) / พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

นมัสการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดเชิงเลน

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธศิริ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ คือ ขอให้ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดเชิงเลน ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ตอบแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณในความช่วยเหลือที่ท่านจะโปรดมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธศิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่

คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ที่ ทม 1010 (5) / พิเศษ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพมหานคร 10110

12 กรกฎาคม 2543

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

นมัสการ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดละหาร

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ ขอรับรองว่า นายบุญเลิศ คำดี เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธศิริ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ คือ ขอให้ผู้เรียนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดละหาร ตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ การตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านและผู้ตอบแต่ประการใด แต่จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาการศึกษาโดยภาพรวมต่อไป

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณในความช่วยเหลือที่ท่านจะโปรดมีให้แก่ นิสิตผู้นี้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์เชียรศรี วิวิธศิริ)

หัวหน้าภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์

โทร. 664-3815-24 ต่อ 5574

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา
ระดับชั้นกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

.....

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตร
พระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน
ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

กรุณาตอบทุกข้อ และตอบตามความรู้สึกที่เป็นจริง คำตอบของท่านจะเก็บเป็นความลับ
ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนของท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์เพื่อนำไปใช้ในการ
ปรับปรุงการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือด้วยดี

(นายบุญเลิศ คำดี)

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา
ระดับกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพ
ความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2.. ระดับการศึกษาในระบบโรงเรียน

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

() ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. สาเหตุของการเข้ามาเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

() สมัครใจมาเรียนเอง

() ผู้ปกครองแนะนำให้มาเรียน

() เพื่อนชวนมาเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ใน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยความหมายของเลขคะแนนในตาราง เป็นดังนี้

- คะแนน 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
 คะแนน 4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยมาก
 คะแนน 3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อย
 คะแนน 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ด้านเนื้อหาหลักสูตร					
1.	เนื้อหาวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ทำให้ผู้เรียนทราบถึงประวัติของพระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น.....					
2.	ทำให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมะ และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น.....					
3.	ทำให้ผู้เรียนรู้ศาสนาของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้น.....					
4.	เนื้อหาวิชาศาสนพิธี เหมาะสมกับผู้เรียนและสามารถนำไปใช้ในพิธีต่างๆ ได้.....					
5.	ผู้เรียนสามารถนำหลักธรรมะ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้.....					
6.	ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมมากยิ่งขึ้น....					

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7.	ผู้เรียนรู้จักฝึกอบรมจิตเจริญปัญญาและสามารถบังคับควบคุมตนเองได้.....					
8.	เนื้อหาหลักสูตรที่เรียนทำให้เกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น.....					
9.	โดยรวมแล้วเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดในชั้นเรียนนี้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับนี้.....					
<u>ด้านวิธีการเรียนการสอน</u>						
10.	ผู้สอนอธิบายเค้าโครงการเรียนการสอนในด้านเนื้อหาและจำนวนเวลาให้ผู้เรียนทราบอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้น.....					
11.	ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนรายวิชาให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง.....					
12.	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามได้.....					
13.	ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง.....					
14.	ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนหลายวิธีทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียน.....					
15.	ผู้สอนมีการจัดกลุ่มผู้เรียนให้อภิปรายเนื้อหาที่เรียนร่วมกัน.....					
16.	ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดโดยการตั้งคำถามถามแล้วให้ผู้เรียนตอบอย่างมีเหตุผล.....					
17.	ผู้สอนให้คำแนะนำและชี้แนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติตัวของผู้เรียน.....					
18.	ผู้สอนจะตักเตือนผู้เรียนทันทีเมื่อเห็นว่าผู้เรียนกระทำผิด.....					
19.	กิจกรรมการเรียนการสอน มีการยกสถานการณ์จริงมาเป็นตัวอย่างศึกษา.....					

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
20	ผู้สอนพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา.....					
21.	ผู้สอนเป็นกันเองไม่เคร่งครัดในการเรียนการสอนมากจนเกินไป.....					
22.	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ.....					
23.	ผู้สอนและผู้เรียนจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เหมาะสมเพื่อการเรียนการสอน.....					
24.	ผู้สอนมีการสรุปเนื้อหาที่สำคัญ และให้ผู้เรียนจดลงในสมุด.....					
<u>ด้านสื่อการเรียนการสอน</u>						
25.	ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนได้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน.....					
26.	ผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์อย่างหลากหลายประกอบการเรียนการสอน.....					
27.	มีเอกสาร และตำราให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ.....					
28.	สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน ทำให้ประหยัดเวลาในการเรียนมากขึ้น.....					
29.	สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนช่วยทำให้ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน.....					

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็นที่เป็นจริง				
		5	4	3	2	1
	<u>ด้านการวัดผลและประเมินผล</u>					
30.	ผู้สอนแจ้งให้ผู้เรียนทราบรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์และวิธีการในการวัดผลและประเมินผล.....					
31.	ผู้สอนมีการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนก่อนดำเนินการเรียนการสอน.....					
32.	ผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนระหว่างเรียน.....					
33.	การวัดผลและประเมินผลทุกครั้งสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรที่เรียน.....					
34.	ผู้สอนใช้การวัดผลหลายวิธี เช่น การตรวจรายงาน ให้ทำแบบทดสอบหรือ สังเกตจากพฤติกรรมของผู้เรียน.....					
35.	ผู้สอนแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้ทราบเพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในครั้งต่อไป.....					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชา
พระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

คำชี้แจง โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ทั้ง 4 ด้าน
ได้อย่างเสรี

1. ด้านเนื้อหาหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านวิธีการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัย

ภาคผนวก จ

หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับชั้นกลาง

วิชาประวัติพระพุทธศาสนาและศาสนปฏิบัติ ชั้นกลาง 1 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)

เวลาเรียน 36 คาบเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ประวัติของพระพุทธเจ้าตามสมควรแก่วัย
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า
3. เพื่อจูงใจให้นักเรียนประพฤติตนตามอย่างพุทธจริยวัตร
4. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมด้วยการเรียนรู้ประวัติ และการบำเพ็ญความดี
5. เพื่อให้การปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามฐานะพุทธมามกะ

เนื้อหา ในชั้นนี้มีเนื้อหาที่ควรจะสอน ดังนี้

จุดประสงค์ที่ 1 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- ความหมายของศาสนาและคุณค่าเชิงเทววิทยา
- ชมพุทวิปก่อนสมัยพุทธกาล
- สาระสำคัญในบทเรียนนี้

จุดประสงค์ที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- เหตุผลในการศึกษาศาสนา
- คุณค่าของศาสนาที่เกี่ยวกับสังคม และจิตใจ
- ชมพุทวิปสมัยพุทธกาล

จุดประสงค์ที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- องค์ประกอบของศาสนาสากล
- ลัทธิต่าง ๆ ที่มีบทบาทต่อสังคมในสมัยพุทธกาล
- พระพุทธศาสนาที่มีลักษณะเหมาะสมกับสังคมไทย

จุดประสงค์ที่ 4 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พุทธประวัติตอนประสูติ และก่อนออกบวช
- การแสวงหาความรู้ก่อนตรัสรู้ วิธีคิดแบบพระพุทธเจ้า
- การตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ

จุดประสงค์ที่ 5 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การประกาศพระศาสนา มีพระรัตนตรัยครบ
- พระอัครสาวกของพระพุทธเจ้า
- สาระสำคัญที่ควรถือเอาในบทเรียนนี้

จุดประสงค์ที่ 6 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- บทบาทของพระสงฆ์สาวกในการประกาศพระศาสนา
- พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย
- พระพุทธศาสนาในสมัยต่าง ๆ

จุดประสงค์ที่ 7 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ
- คุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อชนชาติไทย
- การบำรุงรักษาและส่งเสริมพระพุทธศาสนา

จุดประสงค์ที่ 8 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- การอาราธนาศีล 5
- การอาราธนาพระปริตร
- การอาราธนาธรรม

จุดประสงค์ที่ 9 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส
- การปฏิบัติตนต่อผู้อาวุโสและพระสงฆ์
- การจัดสถานที่บูชาและการจตุรปูเทียมนบูชาพระ

วิชาประวัติพระพุทธศาสนาและศาสนปฏิบัติ ชั้นกลาง 2
(ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

เวลาเรียน 36 คาบเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ประวัติของพระพุทธเจ้าตามสมควรแก่วัย
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า
3. เพื่อจูงใจให้นักเรียนประพฤติตนตามอย่างพุทธจริยวัตร
4. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมด้วยการเรียนรู้ประวัติ และการบำเพ็ญความดี
5. เพื่อให้การปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามฐานะพุทธมามกะ

เนื้อหา ในชั้นนี้มีเนื้อหาที่ควรจะสอน ดังนี้

จุดประสงค์ที่ 1 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้าน
- พระพุทธศาสนาส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย
- สาระสำคัญในบทเรียนนี้

จุดประสงค์ที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พระพุทธศาสนากับการพัฒนาประเทศ
- คุณค่าของศาสนาที่เกี่ยวกับสังคมโลก
- พระพุทธศาสนากับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชาติ

จุดประสงค์ที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- ลักษณะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศจีน
- ลักษณะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศเกาหลี
- ลักษณะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่น

จุดประสงค์ที่ 4 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พุทธศาสนากับวัฒนธรรมในประเทศเพื่อนบ้าน
- ความสอดคล้องกันด้านวัฒนธรรมในประเทศเพื่อนบ้าน
- การส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมแบบไทย

จุดประสงค์ที่ 5 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- องค์กรยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- องค์กรพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
- องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก
- องค์กรการปกครองของคณะสงฆ์ไทย

จุดประสงค์ที่ 6 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พุทธประวัติบางตอน (เน้นพุทธจริยา 3)
- พุทธัตถจริยา
- ญาติตถจริยา และโลกัตถจริยา

จุดประสงค์ที่ 7 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ
- คุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อชนชาติไทย
- การบำรุงรักษาและส่งเสริมพระพุทธศาสนา

จุดประสงค์ที่ 8 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
- การถวายทานต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา
- การถวายผ้าป่า
- การถวายผ้ากฐิน
- การถวายเทียนพรรษา

จุดประสงค์ที่ 9 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การแสดงความเคารพต่อพระสงฆ์
- การประเคนของพระ
- การรับของ – ส่งของกับพระสงฆ์
- การสนทนากับพระสงฆ์ในระดับต่าง ๆ

วิชาประวัติพระพุทธศาสนาและศาสนปฏิบัติ ชั้นกลาง 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

เวลาเรียน 36 คาบเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ประวัติของพระพุทธเจ้าตามสมควรแก่วัย
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า
3. เพื่อจูงใจให้นักเรียนประพฤติตนตามอย่างพุทธจริยวัตร
4. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรมด้วยการเรียนรู้ประวัติ และการบำเพ็ญความดี
5. เพื่อให้การปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามฐานะพุทธมามกะ

เนื้อหา ในชั้นนี้มีเนื้อหาที่ควรจะสอน ดังนี้

จุดประสงค์ที่ 1 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พุทธศาสนาเข้าสู่ยุโรป
- พุทธศาสนาเข้าสู่อเมริกา
- พุทธศาสนาเข้าสู่ออสเตรเลีย

จุดประสงค์ที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พระพุทธศาสนากับแนวคิดของชาวตะวันตก
- พระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการศึกษาพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
- พระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับสังคม และการปกครอง

จุดประสงค์ที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- วิธีแสวงหาความรู้ตามแนวพุทธ
- ศึกษาในสำนักอาฬารดาบส
- ศึกษาในสำนักอุททกดาบส
- การบำเพ็ญทุกกิริยา
- การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

จุดประสงค์ที่ 4 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การประกาศพระพุทธศาสนา
- ประวัตินาคัสสปะ
- ประวัตินางพิมพิสาร

จุดประสงค์ที่ 5 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- ประวัตินางวิสาขา มหาอุบาสิกา
- ประวัตินางปชาบดีเถรี
- ประวัตินางวิสาขา มหาอุบาสิกา
- ประวัตินางวิสาขา มหาอุบาสิกา

จุดประสงค์ที่ 6 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การแสดงปาฏิหาริย์
- ปาฏิหาริย์ 3 อย่าง
- โปรตชฎิล 3 พี่น้อง
- วิธีแสดงธรรมของพระพุทธเจ้า

จุดประสงค์ที่ 7 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- พุทธจริยาในเรื่องการรักษาวงศ์
- พุทธจริยาในการสงเคราะห์ญาติ
- พุทธจริยาในการช่วยเหลือสัตว์โลก
- อาหารบิณฑบาตมีผลเสมอกัน 2 อย่าง

จุดประสงค์ที่ 8 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย
- การทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- การทำบุญอายุ
- การทำบุญงานศพ
- การทำบุญอุทิศ

จุดประสงค์ที่ 9 ศึกษาเกี่ยวกับ (4 คาบเรียน)

- การพิธีบรรพชาและอุปสมบท
- การจัดงานทอดกฐิน
- การจัดพิธีทอดผ้าป่า
- การจัดสถานที่ในงานมงคลต่าง ๆ

วิชาธรรม ชั้นกลาง 1 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)

เวลาเรียน 39 คาบเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกอบรมจิตเจริญปัญญาและสามารถบังคับควบคุมตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองและส่วนรวม มีความอดทน
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรักษาสาธารณสมบัติ
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางตัวให้ถูกต้องในสังคม
5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจสาระธรรม และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น
6. เพื่อให้นักเรียนรู้หลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ
7. เพื่อให้นักเรียนเกิดมีความกตัญญูต่อพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติ
8. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติจากพระพุทธศาสนา
9. เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านภาษาบาลี และรู้ความหมายของพุทธศาสนสุภาษิตได้ถูกต้อง

เนื้อหา ในชั้นนี้มีเนื้อหาที่ควรจะสอน ดังนี้

1. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา (3 คาบเรียน)

- คุณของพระพุทธศาสนา
- วัฒนธรรมที่ได้จากพระพุทธศาสนา
- วิถีชีวิตแบบชาวพุทธ

2. ความดีของพระพุทธเจ้า (3 คาบเรียน)

- โลกัตถจริยา
- ฉวัตถจริยา
- พุทธจริยา

3. ความดีของพระธรรม (3 คาบเรียน)

- ความหมายของพระพุทธศาสนา
- วิธีเลือกปฏิบัติธรรม
- ผลดีที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติธรรม

4. ความดีของพระสงฆ์ (3 คาบเรียน)

- คุณความดีของพระสงฆ์
- หน้าที่ของพระสงฆ์
- การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์

5. การปฏิบัติที่ไม่ผิด 3 อย่าง (3 คาบเรียน)

- อปัณณกปฏิบัติ 3 อย่าง
- วิธีปฏิบัติตามธรรม
- อานิสงส์ของการปฏิบัติธรรม

6. วุฑฒิ ธรรมเป็นเหตุให้เจริญ 4 อย่าง (3 คาบเรียน)

- ความหมายของวุฑฒิ
- หลักวุฑฒิธรรม 4
- ผลดีของการปฏิบัติวุฑฒิธรรม 4

7. อริยสัจ 4 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอริสัจ
- การแก้ปัญหาตามหลักอริสัจ 4
- วิธีปฏิบัติในอริสัจ 4

8. อนันตริยกรรม (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอนันตริยกรรม
- อนันตริยกรรม กรรมที่หนัก 5 อย่าง
- โทษของอนันตริยกรรม

9. สัมปรายิกัตถประโยชน์ 4 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของสัมปรายิกัตถประโยชน์
- ประโยชน์ภายนอก 4
- ผลดีของประโยชน์ภายนอกอันบุคคลพึงได้รับ

10. มิตรแท้ มิตรเทียม (3 คาบเรียน)

- ความหมายของมิตรแท้ มิตรเทียม
- ประเภทของมิตรแท้ มิตรเทียม
- ลักษณะของมิตรแท้ มิตรเทียม

11. มีศิลป์ (ศิลปปัญจ มงคลชีวิต) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของศิลป์
- การแสวงหาศิลป์
- อานิสงส์ของการมีศิลป์

12. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา (3 คาบเรียน)

- ความหมายของสมถ วิปัสณา
- การปฏิบัติสมถ และวิปัสณาเบื้องต้น (อนุสสติ 10 : พุทธานุสสติ, ธรรมานุสสติ, สังฆานุสสติ)
- ประโยชน์ของการฝึกสมาธิ

13. พุทธศาสนสุภาษิต (3 คาบเรียน)

- ความเข้าใจภาษาบาลี และวิธีสังเกต
- การอ่านและการเขียนภาษาบาลี

วิชาธรรม ชั้นกลาง 2 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

เวลาเรียน 39 คาบเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกอบรมจิตเจริญปัญญาและสามารถบังคับควบคุมตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองและส่วนรวม มีความอดทน
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรักษาสาธารณสมบัติ
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางตัวให้ถูกต้องในสังคม
5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจสาระธรรม และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น
6. เพื่อให้นักเรียนรู้หลักธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
7. เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านเขียนภาษาบาลีและรู้ความหมายพุทธศาสนสุภาษิตได้ถูกต้อง

เนื้อหา ในชั้นนี้มีเนื้อหาที่ควรจะสอน ดังนี้

1. คุณค่าของพระพุทธศาสนา (3 คาบเรียน)

- พระพุทธศาสนากับการศึกษา
- วัฒนธรรมที่ได้จากพระพุทธศาสนา
- วิถีชีวิตแบบชาวพุทธ

2. การรักษาอุโบสถศีล (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอุโบสถศีล
- ประเภทของอุโบสถศีล และการรักษา (เน้นเฉพาะปรกตอุโบสถ)
- ประโยชน์ของการรักษาอุโบสถศีล

3. ไตรลักษณ์ (สามัญญลักษณะ) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของไตรลักษณ์
- การพิจารณาให้เป็นไตรลักษณ์
- ประโยชน์ของการเห็นไตรลักษณ์

4. ปธาน คือ ความเพียร 4 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของความเพียร
- วิธีสร้างให้เกิดความเพียร 4 อย่าง
- ประโยชน์ของความเพียร

5. ขั้น 5 (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของขั้น 5
- ความเข้าใจและวิธีปฏิบัติในขั้น 5
- ผลดีของการปฏิบัติต่อขั้น 5

6. พละ ธรรมอันเป็นกำลัง 5 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของพละ
- พละ 5 หรือ อินทรีย์ 5
- วิธีนำพละ 5 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

7. อริยทรัพย์ 7 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอริยทรัพย์
- ความสำคัญของอริยทรัพย์ 7
- วิธีนำอริยทรัพย์ 7 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

8. โลกธรรม คือ ธรรมที่คู่กับโลก 8 อย่าง (3 คาบเรียน)

- ความหมายของโลกธรรม
- วิธีปฏิบัติเมื่อประสบกับโลกธรรม 8
- ผลดีของการศึกษาและปฏิบัติถูกต้องในโลกธรรม 8

9. ทิส 6 (ทิสเบื้องหลัง ภรรยา สามิ) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของทิสเบื้องหลัง
- การปฏิบัติต่อทิสเบื้องหลัง (ภรรยา สามิ)
- อานิสงส์ของการปฏิบัติที่บุคคลจะพึงได้รับ

10. การทำงานไม่มีโทษ (อนวชานี กมมานิ) มงคลชีวิต (3 คาบเรียน)

- ความหมายของธรรม
- ลักษณะงานไม่มีโทษ
- อานิสงส์ของการทำงานไม่มีโทษ

11. อบายมุข 6 (โทษของการคบคนชั่วเป็นมิตร) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอบายมุข
- ลักษณะของเพื่อนชั่ว และการไม่คบเพื่อนชั่ว
- ผลดีของการไม่คบเพื่อนชั่ว

12. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา (3 คาบเรียน)

- ความหมายของการบริหารจัดการ
- ปัญญาเกิดได้ 3 ทาง (สุตมยปัญญา, จินตมยปัญญา, ภาวนามยปัญญา)
- ผลดีของการมีปัญญา

13. พุทธศาสนสุภาษิต (3 คาบเรียน)

- การอ่านและการเขียนภาษาบาลี
- การอ่านพุทธศาสนสุภาษิต และความหมายของพระพุทธศาสนสุภาษิต

วิชาธรรม ชั้นกลาง 3 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3)

เวลาเรียน 39 คาบเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักฝึกอบรมจิตเจริญปัญญาและสามารถบังคับควบคุมตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองและส่วนรวม มีความอดทน
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักรักษาสาธารณสมบัติ
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางตัวให้ถูกต้องในสังคม
5. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจสาระธรรม และแนวปฏิบัติในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น
6. เพื่อให้นักเรียนรู้หลักธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้
7. เพื่อให้สามารถอ่าน เขียนภาษาบาลี และรู้ความหมายพุทธศาสนสุภาษิตได้ถูกต้อง

เนื้อหา ในชั้นนี้มีเนื้อหาที่ควรจะสอน ดังนี้

1. คุณค่าของพระพุทธศาสนา (3 คาบเรียน)

- พระพุทธศาสนากับสังคมไทย
- วัฒนธรรมที่ได้จากพระพุทธศาสนา
- วิถีชีวิตแบบชาวพุทธ

2. การรักษาอุโบสถศีล (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอุโบสถศีล
- ประเภทของอุโบสถศีล และการรักษา (เน้นเฉพาะปฐาครอุโบสถ)
- ประโยชน์ของการรักษาอุโบสถศีล

3. ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของไตรสิกขา
- การศึกษาในไตรสิกขา
- วิธีและแนวทางการปฏิบัติตามไตรสิกขาอย่างถูกต้องเหมาะสม
- ประโยชน์ของการศึกษาไตรสิกขา

4. อธิษฐานธรรม 4 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอธิษฐานธรรม
- วิธีปฏิบัติในอธิษฐานธรรม 4 อย่าง
- ประโยชน์ที่พึงได้รับ

5. นิ वर्ณ 5 (ธรรมกัณจิตมิให้บรรลุความดี) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของนิ वर्ณ
- วิธีปฏิบัติเพื่อละนิ वर्ณ 5
- ผลดีของการละนิ वर्ณ 5 ได้แล้ว

6. การวระธรรม 6 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของการวระธรรม
- วิธีแสดงความเคารพในการวระธรรม 6
- อานิสงส์ของการปฏิบัติในการวระธรรม 6

7. อปริหานิยธรรม 7 (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอปริหานิยธรรม
- ความสำคัญและวิธีปฏิบัติในอปริหานิยธรรม 7
- ผลดีที่จะพึงเกิดจากการประพฤติดตามอปริหานิยธรรม

8. อริยมรรคมีองค์ 8 ประการ (3 คาบเรียน)

- ความหมายของอริยมรรค 8
- วิธีปฏิบัติให้เกิดอริยมรรค 8 ประการ
- ผลดีของการศึกษาและปฏิบัติถูกต้องในอริยมรรค 8

9. ทิส 6 (ทิสเบื่องบน สมณพราหมณ์) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของทิสเบื่องบน
- การปฏิบัติต่อทิสเบื่องบน (สมณพราหมณ์)
- อานิสงส์ของการปฏิบัติที่บุคคลจะพึงได้รับ

10. การบำรุงบิดามารดา (มาตาปิตุอุฏฐาน) มงคลชีวิต (3 คาบเรียน)

- ความหมายของธรรม
- วิธีปฏิบัติในการบำรุงบิดามารดา
- อานิสงส์ของการบำรุงบิดามารดา

11. วิญญาน 6 (ความรู้เกิดจากสัมผัส) (3 คาบเรียน)

- ความหมายของวิญญาน
- วิญญานคือความรู้ในเมื่ออายตนะภายในกับภายนอกกระทบกัน
- การเรียนรู้และวิธีปฏิบัติเพื่อความเข้าใจในเรื่องวิญญาน

12. การบริหารจัดการและเจริญปัญญา (3 คาบเรียน)

- ความหมายของการบริหารจัดการ
- สติปัฏฐาน 4 (กาย เวทนา จิต ธรรม)
- วิธีฝึกในสติปัฏฐาน 4
- ผลดีของการฝึก

13. พุทธศาสนสุภาษิต (3 คาบเรียน)

- การอ่านและการเขียนภาษาบาลี
- การอ่านพุทธศาสนสุภาษิต และความหมายของพระพุทธานุศาสนสุภาษิต

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายบุญเลิศ คำดี
วัน เดือน ปีเกิด	21 กรกฎาคม 2502
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 7 หมู่ที่ 3 ต. เขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
ที่อยู่ปัจจุบัน	317/23 การเคหะทุ่งสองห้อง หมู่ที่ 2 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทร. 5741779
ที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานกองทุนและสวัสดิการทางการศึกษา สำนักงาน ก.ค. กระทรวงศึกษาธิการ โทร. 2802844
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ประถมศึกษาปีที่ 7 โรงเรียนบ้านเขวาสินรินทร์ กิ่งอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2519	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรวิทยาคาร อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัด สุรินทร์
พ.ศ. 2521	ประกาศนียบัตรการศึกษา วิทยาลัยครูสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2523	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2530	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ. เอกบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2543	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม. วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร